

stiftsbladet

Folkekirken | Roskilde Stift | nr. 5 december 2018 | 69. årgang

TEMA

GUDSTJENESTEN UNDER FORANDRING

Drop-in dåb

Gudstjenestekurser

“Gudstjenester er ikke for fagfolk!”

Hils på konsulenterne

Gudstjenesten under forandring

af Anne-Sophie Olander Christiansen, domprovst

Den danske folkekirke er folkets kirke, og folket er en blandet forsamling, der i og for sig kun har det til fælles, at de er mennesker. Folket er ikke defineret ved en særlig form for tro, en særlig form for kost, en særlig hudfarve, folket er en forsamling af mennesker, der har det til fælles, at de lever i det samme land, og det er denne forsamling kirken er til for.

Det er kirkens held, at folket har del i den, og det er kirkens lod, at den må være forandringsparat, fordi folket altid vil være i bevægelse, og at kirken, gudstjenesten og alt, hvad dertil hører, derfor må finde sig i også at være i bevægelse. Det er et vilkår, som ikke er grebet ud af den blå luft, men har dybe rødder i troen på den treenige Gud, på Guds egen og evige bevægelse i verden.

Jeg vil påstå, at det faktisk er dette, som er det bedste ved kristendommen, at Gud ikke bare er én, men netop tre i én. At Gud er Far, Søn og Helligånd, og samtidig én Gud. Det er en vældig stærk og vigtig forestilling, der ikke bare siger noget om Gud, men som fortæller noget helt afgørende om os mennesker. Fortællingen ligger gemt i den helt grundlæggende erfaring, at vi selvfølgelig hver især rummer det, der skal til for at livet kan blive godt, men at det først er, når vi låner det til hinanden, at der sker noget. Det er først, når vi udveksler med hinanden, at vi udvikler os, når vi vikler os ud af alt det, som kun handler om os selv. Først da bliver livet for alvor sjovt og meningsfuldt. Og hvis det bedste ved kristendommen er tanken om den treenige Gud, er det bedste ved livet at opdage, at jeg aldrig er nok i mig selv, og at jeg kan bevæges, at jeg bliver bevæget af andre, af ting der sker og foregår omkring mig – og at jeg selv kan være med til at bevæge.

I 2002 var jeg med en flok præster på rejse til Berlin, hvor vi blandt andet besøgte nogle menigheder i det gamle DDR. Kirkerne her stod triste, kolde og mennesketomme hen som

et bevis på, at det vitterligt kun tager en generations tid, før det totale traditionstab er en realitet, før kirken har mistet sin betydning, sin relevans i menneskers liv.

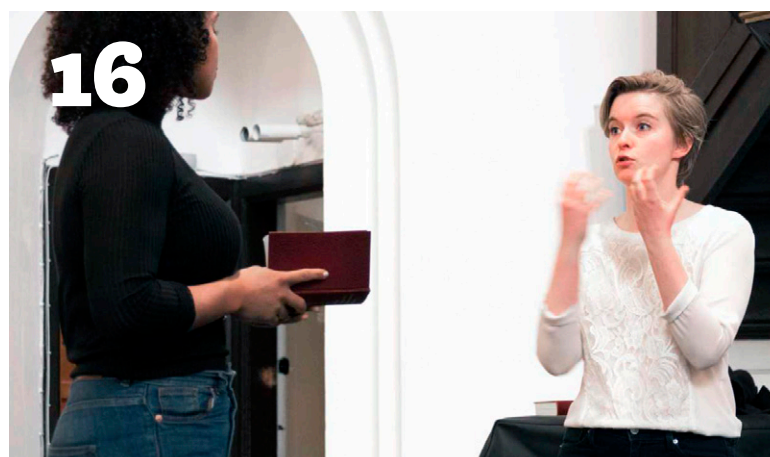
Folkekirken er netop traditionsforvalter, og vi må naturligvis spørge: hvad med traditionen? Skal vi da ikke passe på den? Skal vi ikke værne om det, vi allerede har, og derfor ikke bevæge, ikke forandre? Jo helt klart,

vi skal værne om traditionen. Det er en vigtig opgave for kirken. Men det er en lige så vigtig opgave at give plads til fornyelsen. Vi skal *ikke* lave om på alt, men vi må bare heller *ikke* overse, at vi er en del af en tid, et samfund, en udvikling. Det værste vi kan gøre er at tage troen fra nogen, og på samme måde må vi heller aldrig tage traditionen fra nogen. Vi skal bevare traditionen, men vi skal bevare den ved at lade den stå åben ved at lade den indgå i en levende dialog med det, som rører sig i verden og blandt mennesker.

Det at være i bevægelse er en del af kirkens DNA, det ligger i troen på den treenige Gud; bevægelsen som forandringens mulighed, den mulighed der er med til at sikre en stadig relevans blandt det folk, som kirken er til for. Bevægelsen går mellem himmel og jord, den går susende let og har med alle forhold at gøre - verden, mennesker, livet, kærligheden, erkendelsen, kroppen, historien, nutiden og gudstjenesten, der heldigvis stadig er sprællevende.

Det viser indholdet i dette nummer af Stiftsbladet: mangfoldigheden, diskussionen, energien, engagementet, troen, håbet og kærligheden til, at gudstjenesten har betydning i folkets kirke, formeligt springer frem på siderne.

God læselyst!

Nyt fra web	04
Nyt fra stiftsadministrationen	04
Præsentation af konsulenterne.....	05
“Nu ved jeg, hvorfor vi holder gudstjeneste, som vi gør!” ...	10
Voxpops.....	15
Lån din stemme til det gode budskab - og bliv selv rørt	16
“Gudstjeneste er ikke for fagfolk.....	18
Indtryk fra stiftskurset “Gudstjenesten i centrum”	19
Kirkebio: Oh happy day	20
Er det tid til at ændre på højmesseordningen?.....	21

På liturgikonference.....	24
Drop in(d) til dåb	30
Fem skarpe fra døbefonten.....	32
På familiegudstjenestekursus	34
Særlig Søndag.....	35
Tips til julegaveønskelisten	38
Pilgrimsrejse	39
Studierejse	39
Stiftskursus og Palladiusprisen 2019	bagside

Stiftsbladet, december 2018

Udgiver: Roskilde Stift
Palæet, Stændertorvet 3A,
4000 Roskilde.
Tlf. 4638 1920
www.roskildestift.dk.

Følg Roskilde Stift på Facebook:
www.facebook.com/roskildestift

Ansvarshavende redaktør:
Otto Lundgaard
tlf. 4033 2127
e-mail: nol@km.dk

Roskilde Stifts
kommunikationsmedarbejder:
Rasmus Birkerød
tlf. 3027 2319
e-mail: rabi@km.dk

Fotos: Christina Molbech og
Otto Lundgaard.
Forsidebillede: Christina Molbech.
Billedet er fra en workshop på stifts-
kurset “Gudstjenesten i centrum”

Korrektur: Lisbeth Grønberg og
Peter Nielsen.

Layout: Itkin grafisk/itkin.dk

Tryk: KLS PurePrint A/S
Papir: Pureprint Uncoated
Oplag: 2.700.

Næste nummer af Stiftsbladet
udkommer februar 2019.

NYT FRA WEB

Få bedre overblik over kurser og konferencer

En ny uddannelsesportal har den 1. december set dagens lys på stiftets hjemmeside www.roskildestift.dk.

Portalen skal give et langt bedre overblik over, hvilke muligheder kirkens ansatte, menighedsråd og frivillige har for at deltage i kurser og konferencer.

- Her vil både stiftets egne kurser samt andre udbyderes som for eksempel universiteterne, Landsforeningen af Menighedsråd samt temadage og konferencer blive lagt op, siger uddannelseskonsulent i stiftet, Anita Hansen Engdahl. Portalen er både tematisk og kronologisk bygget op. Det vil sige, at interesserede klikker sig ind på ét af de otte søgeord (se billedet). Herefter vil man få et kronologisk overblik over, hvilke kurser eller konferencer, der tilbydes inden for

hvert tema samt hvilken målgruppe, arrangementet retter sig imod.

Den nye portal tjener samtidig det formål, at arrangementerne koordineres og undgår at konkurrere med hinanden.

- Arrangørerne af uddannelse i stiftet kan bruge portalen aktivt. De kan klikke sig ind for at se, om deres arrangement om f.eks. liturgi ligger på et tidspunkt, hvor ingen andre tilbyder noget om liturgi. Provsterne kan se, hvordan deres undervisningstilbud i provstiet spiller sammen med dem på stiftsniveau etc. Det er i sagens natur en stor fordel, siger Anita Engdahl Hansen, der sammen med kommunikationskonsulent, Rasmus Birkerød, har stået bag arbejdet med den nye portal.

NYT FRA STIFTSADMINISTRATIONEN

JULEN: Kirketjeneres faste fridag kan ikke flyttes

Juleaften falder i år på en mandag – men hvis kirketjenerens faste fridag er mandag, så kan den ikke inddrages eller flyttes til en anden dag, bare fordi det er juleaften. Menighedsrådet skal i givet fald indkalde en vikar. Det oplyser afdelingsleder Henrik Bo Nielsen fra Roskilde Stift.

For flertallet af kirkefunktionærer gælder det dog, at den faste fridag kan flyttes til en anden dag i samme uge eller et andet tidspunkt, der aftales mellem menighedsrådet og kirkefunktionæren.

Der ydes ikke godtgørelse eller ekstra frihed, når en fast fridag flyttes i forbindelse med en søn- og helligdag eller den 24. december.

Nytårsaften falder naturligvis også en mandag. Den 31. december er dog ikke at betragte som en søn- og helligdag. Her gælder derfor de almindelige regler for flytning af den faste fridag.

Kirketællinger

Biskop Peter Fischer-Møller opfordrer endnu engang til, at sognene indberetter antallet af kirkegængere. Det giver et vigtigt statistisk materiale, som gør folkekirken bedre i stand til at evaluere sit arbejde.

På forsiden af www.roskildestift.dk findes en vejledning til, hvordan man indberetter kirketællingerne.

Konsu- lenterne

Roskilde Stift har fire konsulenter tilknyttet. Men hvad arbejder de med, hvordan griber de deres opgave an – og hvordan kan vi gøre brug af dem?

STIFTSBLADET præsenterer alle fire her.

Tekst & fotos: Rasmus Birkerød

Stinna Ahrenst

Ansæt som 75% religionspædagogisk konsulent af Religionspædagogisk Udvalg i Roskilde Stift.

Hvad arbejder jeg med?

Jeg arbejder med rådgivning og vejledning om kirkelig undervisning i alle dens facetter. Det omfatter alt fra gravid-samtaler, babysalmesang, mini- og midikonfirmander, klubarbejde, konfirmander, unge, formidling af kristendom til voksne og gerontopædagogik.

Religionspædagogisk Udvalg står også for det årlige konfirmandtræf, hvor vi samler 3000 konfirmander i domkirken med deres præster og frivillige. De har hjemmefra forberedt sig ud fra et undervisningsmateriale, vi har udarbejdet. Vi arbejder også med religionsmøde og religionsdialog gennem projektet "din tro, min tro".

De seneste år har vi sat fokus på arbejdet med kirkens møde med de ældre på plejehjemmene og på den målgruppe af ældre med demens, der desværre er stigende.

Hvordan arbejder jeg med det?

Jeg tager ud til alle de nyansatte præster i stiftet og er med til deres undervisning af konfirmanderne. Jeg sparrer

med præsterne om udfordringer og glæder ved at undervise teenagere. Jeg laver derudover individuel vejledning for mere erfarne præster og kirke- og kulturmedarbejdere. Desuden holder jeg oplæg på provstikonventer og for menighedsråd om f.eks. børne- og ungearbejde i kirkerne. Vi holder fire årlige kurser for blandede faggrupper om f.eks. familiegudstjenester, salmesang med demensramte og voksenundervisning.

Hvordan kan I bruge mig?

Jeg står til rådighed for vejledning og rådgivning for alle, der arbejder med undervisning i Roskilde Stift. Man er altid velkommen til at henvende sig med ønsker til kurser. Eller for at få besøg til en samtale om, hvordan kirkens arbejde med børn og unge kan se ud.

Favoritcitater fra Det Nye Testamente

"Jeg er verdens lys. Den, der følger mig, skal aldrig vandre i mørket, men have livets lys".

Johannesevangeliet, kap. 8

Mine kontaktoplysninger

E-mail: stah@km.dk

Mobil: 61286759

Peter Tingleff.

Ansæt som projektleder og konsulent
i "Kirke på vej" i Roskilde Stift.

Hvad arbejder jeg med?

Formålet er at komme i kontakt med mennesker, der normalt ikke bruger kirken særlig meget. Det skal ske ved at skabe miljøer uden for de almindelige kirkelige rammer, hvor der kan tales frit om tro, og hvor der gives anledning til at praktisere troen sammen med andre.

Hvordan arbejder jeg med det?

Vi forudsætter, at Gud allerede er i gang omkring os, og at vores egentlige opgave som kirke er at slå følge med Gud i det, han allerede gør.

Spørgsmålet er så, hvordan man gør det! Hvordan "hører og ser" man, hvad Gud allerede gør? Vores udgangspunkt er at lytte! Lytte til mennesker, til byen eller området og til Gud. Det sker ved at være til stede i byen og lytte efter nøden i den. Det sker ved fælles bøn og bibellæsning.

På baggrund af det, "vi hører", tager vi små eller store konkrete skridt – ofte ud i ukendt land. Det har for eksempel ledt os til at holde kurser på en aftenskole eller lavet kor i

psykiatrien. I kølvandet på sådanne skridt opstår fællesskaber, som er optaget af at praktisere troen sammen med andre og gøre en forskel i området.

For at inspirere og hjælpe andre i gang med at være til stede på denne måde, inviterer vi til seminardage og læringsnetværk.

Hvordan kan I bruge mig?

Jeg kommer gerne på besøg i jeres sogn. Det kunne være til en snak om, hvordan man kan være med i vores netværk. I er også velkomne til at invitere mig og andre fra "Kirke på vej" til at holde en inspirationsdag omkring det at være "kirke på vej". Nogle kirker vælger også at gå ind i en længere proces sammen med os i et såkaldt "praksisnetværk".

Favoritcitater fra Det Nye Testamente

"Herrens ånd er over mig, fordi han har salvet mig. Han har sendt mig for at bringe godt budskab til fattige, for at udråbe frigivelse for fanger og syn til blinde, for at sætte undertrykte i frihed, for at udråbe et nådeår fra Herren".

Lukasevangeliet, kap. 4

Kontaktinfo

E-mail: peter@kirkepaavej.dk

Mobil: 61615240

Henrik Lerdorf

Projektkonsulent for det grønne stiftsudvalg i Roskilde Stift. Ansat af Danske Kirkers Råd.

Hvad arbejder jeg med?

Jeg arbejder med et projekt, der hedder Grønne Kirkegårde og Kirkejorder i Roskilde Stift, 2018-2019. Projektet er støttet af Stiftsrådet og implementeres i et samarbejde mellem det grønne stiftsudvalg og Grøn Kirke. Projektet skal sætte fornyet fokus på bæredygtighed – helt specifikt på naturnær planlægning, drift og brug af kirkegårde og kirkejorder. Projektet tilbyder faglig inspiration og rådgivning til sogne og provstier, når det gælder klima, miljø og grøn omstilling.

Hvordan arbejder jeg med det?

Fire temadage og en studietur til Ribe om grøn kirkegårdsdrift er blevet gennemført i perioden maj – oktober 2018. Der har været stor interesse for disse aktiviteter. I alt 137 kirkegårdsansatte og menighedsrådsmedlemmer fra 58 af stiftets sogne har deltaget i temadage og studietur.

Næste mål er at finde en model, der kortlægger kirkernes jorder. Her samarbejder projektet med alle provstierne om

at udpege særligt interessante arealer, hvor miljø, bæredygtighed og nye partnerskaber kan gro.

Projektet afsluttes i løbet af 2019. Det munder ud i anbefalinger til, hvor og hvordan der skal sættes ind for at fastholde en bæredygtig udvikling i Roskilde Stift.

Hvordan kan I bruge mig?

I den kommende periode frem til udgangen af 2019 støtter vi gode lokale projekter, der skal vise nye veje for drift og anvendelse af kirkegårde og kirkejorder. Hvis I har en konkret idé – i rådet, i udvalget, i hovedet eller i skuffen – så lad høre fra dig. Gode idéer til kurser og andre udviklingstiltag i afdelingen for bæredygtighed og miljø modtages også gerne.

Favoritcitater fra Det Nye Testamente

“... Den, der planter, og den, der vander, arbejder sammen og ikke imod hinanden...”

Paulus, 1. Korintherbrev, kap. 3

Kontaktinfo:

E-mail: klemmenstrupvej10@gmail.com

Mobil: 28792168

Anita Hansen Engdahl

Ansæt af Roskilde Stift som 60% uddannelseskonsulent, 40% teologisk konsulent.

Hvad arbejder jeg med?

Uddannelseskonsulent: Min primære opgave er at være ansvarlig for nyuddannede præsters introduktion til Roskilde Stift de første to år, de er ansat. Introduktionsforløbet hedder NY PRÆST og sker i tæt samarbejde med Folkekirkens Uddannelses- og Videnscenter (FUV), biskoppen, stiftets provster, menighedsråd og de kollegaer, der fungerer som mentorer. Sammen med provsten lægger jeg en uddannelsesplan for hver enkelt præst, besøger præsterne på deres arbejdssted, vejleder og sparrer omkring deres faglige udfordringer. Jeg samarbejder med biskoppen, provsterne, stiftsrådets udvalg og uddannelseskonsulenterne i de øvrige stifter om at udvikle uddannelsestilbud. Desuden har jeg overblik over, hvad andre institutioner udbyder af undervisning, der har relevans for stiftet.

Teologisk konsulent: Her bistår jeg biskop, provster og stiftsadministration med forskellige opgaver. Lige nu er det for eksempel baggrundsmateriale til visitatser, forslag til praktikordning for teologistuderende og sparring omkring

bispeeksamensspørgsmål. Jeg tilstræber desuden at holde mig opdateret på arbejdet i stiftsrådets udvalg og provstierne og menighedernes udviklingsprojekter.

Hvordan kan I bruge mig?

Jeg står særligt til rådighed for provster og præster i uddannelsesspørgsmål eller pastorateologiske spørgsmål. Har man fx brug for sparring omkring en studieorlovsopgave; trænger man til ny inspiration til sine vielsestaler eller kæmper man med at udfylde sin rolle som medlem af menighedsrådet, så tag gerne kontakt til mig.

Menighedsråd eller kirkefunktionærer kan bruge mig til at få inspiration til, hvordan for eksempel dåbsmenigheden kan fungere sammen med søndagsmenigheden eller hvem der kunne hjælpe med at få styr på menighedsrådets visionsdag.

Favoritcitater fra Det Nye Testamente

“Zakæus, skynd dig at komme ned. I dag skal jeg være gæst i dit hus”.

Lukasevangeliet, kap. 19

Kontaktinfo:

E-mail: aen@km.dk

Mobil: 40505236

“Nu ved jeg, hvorfor vi holder **gudstjeneste**, som vi gør!”

Deltagelsen var stor, levende og intens, da 70 menighedsrådsmedlemmer, kirkemusikere, andre kirkelige medarbejdere og præster var samlet i en forlænget weekend først i oktober på **Liselund i Slagelse**. Anledningen var stiftskurset “Gudstjenesten i centrum”. Og det skete søndag formiddag, at gudstjenesten atter kom i centrum. Dog ikke ved egen, men fælles indsats.

*Tekst: Stinna Ahrenst og Otto Lundgaard
Fotos: Christina Molbech*

Gudstjenesten i centrum.
I sig selv siger denne korte sætning meget om vores kristne tro.

Siden den første kristne pinse har kirken – forstået som de troendes fællesskab – holdt gudstjeneste som indøvelse i kristendom; for den kristne fortælling om Guds frelse af os mennesker kan ikke leve uden praksis. Denne fortælling bliver hver søndag og helligdag i kirkeåret sat i scene gennem bønner og salmer, prædiken og nadver, velsignelse, læsninger og musik – gennem alt det, der tilsammen udgør

Erik A. Nielsen præsenterede kursisterne for gudstjenestens drama.

gudstjenesten. Her i gudstjenesten kan det enkelte menneske blive taget imod og opbygget i troen, men også mærke og blive holdt fast på, at vi er skabt til at leve i fællesskab med Gud og mennesker.

Nu er der ikke forskel på medlemmerne i de troendes fællesskab; men blandt de af jer, der om søndagen tager plads på kirkebænken, er der alligevel et sted mellem 6 og 15 sjæle i sognet, der har særligt ansvar for gudstjenesten.

For det er de valgt til at have.

Men er det mon også noget, de er *vant til* at have?

Hele systemet skal spille sammen

- Hjemme i Halskov er vi ikke ret meget inddraget i gudstjenestelivet. Det er

Gudstjenestens læsninger var til konstruktiv debat i en af de syv arbejdsgrupper.

ligesom om, det kører i nogle faste rammer, som har været tradition åbentbart. Så for mig er det også meget nyt, fortæller menighedsrådsmedlem Per Dræby Nielsen, som vi på kursets anden dag mødte sidst på formiddagen

(læs: lykkedes at få indfanget på vej til frokost).

- Det, jeg har fået at vide i dag, er så noget helt andet. Jeg har fået den opfattelse, at det er væsentligt, at også

FAKTABOKS

Salmerne ved søndagens gudstjeneste

- 11, Nu takker alle Gud
- 31, Til himlene rækker
- 68, Se, hvilket menneske
- 321, O kristelighed
- 439, vers 1 af O du Guds lam
- 240, Dig være ære (blev afsunget stående)

menighedsrådet er inddraget i, hvordan det kirkelige arbejde udføres. Det er ikke kun præst og organist – nej, det er hele systemet i kirken, som skal spille sammen. Og da har vi virkelig fået nogle input i dag, som har åbnet øjnene for mig om, hvor godt det kan være at gå ind i det kirkelige arbejde på en anden måde, end det hidtil har været.

Generel oplysning om den indflydelse, man har på gudstjenesten hjemme i eget sogn, er blot noget af det, kursisterne har modtaget på dette sted i kursusforløbet. Det har givet indtryk, mærker vi, når vi taler med flere; men der mærkes også en god vilje til at tage kampen op med en søndagsgudstjeneste, der – måske uden at ville det – virker lukket om sig selv. Herom siger Per Dræby Nielsen:

- Det er svært at komme med nye input, nye ideer. Jo, du kan godt lægge en masse ting på bordet, men det kan være svært at få nogen til at tage imod det, fordi de siger "Det er vi ikke vant til" eller "Det tør vi ikke" eller hvad man nu har af afstandtagen til det. Og så bliver det en tradition, at vi gør det sådan og sådan.

- Men vi kan altså godt bryde vores traditioner og lægge et andet lag på. Det er jeg sikker på, og det har jeg da i hvert fald fået øjnene op for her. Og det synes jeg er fantastisk.

Menighedens medejerskab

Ifølge Menighedsrådslovens §§ 35 og 38 hører gudstjenesten ind under menighedsrådets ansvarsområder. Hvis der skal ske ændringer i gudstjenestens mønster – kaldet liturgien – eller tages et nyt salmebogstillæg i brug, så skal menighedsrådet inddrages i såvel drøftelserne som godkendelsen heraf, for nu blot at nævne noget af det gode præg, menigheden kan sætte på det, der sker om søndagen. Derfor var det ikke alene stiftets præster og kirke-musikere, kirketjenere, kordegne og sognemedhjælpere, som stiftskurset

“
*Og da har vi virkelig
fået nogle input i dag,
som har åbnet øjnene
for mig om, hvor godt
det kan være at gå ind
i det kirkelige
arbejde på en anden
måde, end det hidtil
har været.*

“Gudstjenesten i centrum” henvendte sig til, og derfor sad der mange “menighedsrødder” blandt de 70 deltagere, som havde fordelt sig ved de ni borde i kirkesalen på kursuscentret Liselund.

Målet for kurset var at gøre deltagerne bevidst om gudstjenestens ramme og opbygning, men især at man som menighedsrådsmedlem kan have indflydelse på og deltage i gudstjenestens forskellige dele og på den måde få medejerskab til gudstjenesten.

Det var noget, der blev modtaget som en ren øjenåbner for flere deltagere. Men vi skulle længere ind. Vi skulle helt ind i centrum. Dog uden at gå vejen alene.

I arbejdsgruppen for inddragelse og velsignelse blev der blandt andet arbejdet med skitseblok for at lade ideerne komme til udtryk.

FAKTABOKS

Opgaven til "Velsignelsen"-gruppen

En af gudstjeneste-grupperne arbejdede med "Inddragelse og velsignelsen i gudstjenesten". Deres opgave med at forberede gudstjenesterummet og øve velsignelsen var baseret på dette oplæg:

- Hvordan skal et kirkerum se ud, så flest mulige føler sig inddraget?
- Hvordan sørger man for en inddragende stemning fra begyndelse til slut?
- Kan alle være med i højmessen?
- Hvilken rolle spiller den apostolske velsignelse?

Erik A. Nielsen indledte fredag aften med at klæde kursisterne godt på med et foredrag om gudstjenestens opbygning og fremdrift. Gudstjenestens drama, forklarede han, er bygget således enkelt op, at *der begyndes i fortiden, trækkes ind i nutiden, hvilket igen får betydning for fremtiden*. Denne struktur følger gudstjenestens læsninger, som de godt kan tage sig ud, nemlig at der 1) begyndes med de gammeltestamentlige tekster om Guds skabelse, 2) herefter trækkes evangeliets glædelige budskab om Guds frelse i Jesus Kristus ind i tilhørernes nutid, og 3) til sidst peges der frem mod det evige liv i de nytestamentlige epistelteksters formaninger om et liv i kærlighed og fællesskab.

De enkelte salmers særlige plads i gudstjenesten – fx lovsangen i åbnings-salmen, gudstjenestens kernesalme efter prædiken og udgangssalmen, der runder det hele af m.v. – kom Erik A. Nielsen også ind på, inden han gav en tolkning af nadveren, som ifølge flere kursister var så fin, at man næsten kunne dufte og smage brødet og vinen.

Ud i grupper og ind i gudstjenesten

Hvad er gudstjenesten? Gudstjenesten er mødet mellem Gud og os, forkyndte Stinna Ahrenst under lørdagens morgenandagt. Her fik vi genfortalt histo-

rien om *Sandheden og Lignelsen*, der mødtes. Sandheden erkendte sig gammel, træt og hjemløs, Lignelsen, derimod, at jo ældre den var, jo mere elskede menneskene den. - Vi er bange for

“

*Kunne man tænke sig,
at vi stod op og sang –
måske ikke alle salmer,
men nogle af dem?*

det ukendte, men elsker det velkendte, fortalte Stinna Ahrenst. - Opgaven for os er derfor at gøre det, som vi skal i gudstjenesten, i lignelsens sprog – og det vil sige: gøre det sandt for dem, der er kommet i kirke.

Morgenandagtens salmer var "Uberørt af byens travlhed" og "Spænd over os dit himmelsejl" – og således opbygget forestod lørdagens opbyggelige arbejde.

Jes Nysten gennemgik syv gudstjenestested, som tilrettelæggerne af kurset havde valgt ud. De mange træk og traditioner, for ikke at sige vaner, der

Salmearbejdsgruppen i sofagruppen. Her lod de sig gerne forstyrre af de øvrige grupper, så der kunne skabes sammenhæng i søndagens gudstjeneste.

knytter sig hertil i gudstjenesten derhjemme, blev også berørt – for tænker vi i grunden over dem? Hvad er kirkebønnen der for, og kan vi løfte den ned fra prædikestolen? Kunne man tænke sig, at vi stod op og sang – måske ikke alle salmer, men nogle af dem? Hænger prædikenen sammen med, hvor i kirkeåret vi befinder os, og hvad mærker vi, hvis prædikanten prædiker frit? Jesus kalder sine disciple til deltagelse, men hvor mærker vi selv, at vi deltager? Sidder vi med ryggen til hinanden som i Vorherres rutebil, og undgår vi også øjenkontakt under nadveren?

At en sådan opsang medførte opbrud i forsamlingen fik man bevist, da deltagerne alle som én rejste sig og gik. Altså ud i grupper, som de var blevet opfordret til.

De syv grupper knyttede sig til de syv gudstjenesteled *bønner og salmer, prædiken og nadver, læsninger og musik samt velsignelse (herunder inddragelse i gudstjenesten)*. Hvert led ville indgå i gudstjenesten, som kursisterne selv skulle holde på Liselund blot et døgn efter, at de havde fordelt sig i grupperne – og alligevel skyldtes det ikke kun tidspresset, at aktivitetsniveauet var højt både i grupperne og mellem dem.

Det virkede nærmest som et “Øv, vi var lige så godt i gang”, da klokken samlede os til frokost. Dog blev der tid til at gøre arbejdet færdigt samt få det koordineret på en dag, hvor Ole Brinth, rektor på Sjællands Kirkeskole, også delagtiggjorde os i musikkens historie og vigtige funktion i gudstjenesten. Efter middagen fortsatte samværet over Hans Anker Jørgensens salmer – og ham selv som salmevært – samt kaffe og kage i de rare omgivelser.

Jakobsstigen

Søndag morgen havde hver af grupperne ansvar for deres del af gudstjenesten, der i øvrigt blev holdt udelukket af menighedsrådsmedlemmerne.

“

Opgaven for os er derfor at gøre det, som vi skal i gudstjenesten, i lignelsens sprog – og det vil sige: gøre det sandt for dem, der kommet i kirke.

Alteret, dækket med hvid dug, alterlys og en krukke med blomster, stod i midten for de to stolerækker, der var sat i rundkreds.

Alle blev budt velkommen til gudstjeneste med en blomst. Alle havde bidraget til altertavlen, som havde skikkelse af en Jakobsstige med blomster og engle. Og alle gik fra gudstjeneste hånd i hånd, lidt a la “Nu er det jul igen”, bare mere roligt. En rigtig fin afslutning, der gik over i en god og brugbar evaluering inden hjemrejsen:

- Hold da op, vi skal hjem og snakke med vores præst, sagde en kursist, - for der er jo så meget, man kan gøre!
- Hvor har det været dejligt at tale med alle de andre og få nye ideer til at tage med hjem til os, meldte en anden kursist. Og en tredje sammenfattede: - og folk vil have mere!

Vi håber, det gode arbejde og de mange tanker bliver taget med hjem til glæde og inspiration i de forskellige sogne i stiftet.

FAKATABOKS

Alterbogens tekster til 19. søndag efter trinitatis, første tekstrække:

Læsning: Første Mosebog 28,10-18 - om Jakobsstigen.

Læsning: Markus 2,1-12 - om helbredelsen af den lamme mand

Evangelium: Johannes 1,35-51 - om Jesu kaldelse af de første disciple

Vox- pops

På stiftskurset oplevede alle kursister at blive aktivt inddraget i arbejdet med tilrettelæggelsen af søndagens gudstjeneste. Er det mon ligesådan derhjemme? Bliver menigheden aktivt inddraget i gudstjenesten? Har I nedsat gudstjenesteudvalg eller andre arbejdsgrupper, der medinddrager flere i gudstjenesten end dem, I har kaldet til det? Stiftsbladet gik på rundspørge.

Tekst: Otto Lundgaard Fotos: Christina Molbech

Else Marie Nielsen, Jakobskirken, Roskilde

“Jeg sidder i et gudstjenesteudvalg omkring gudstjenesten sammen med nogle fra menighedsrådet og præsterne. Vi har lavet et laboratorium, kalder jeg det, om Særlig Søndag, som er en gudstjeneste vi holder én gang om måneden med rytmisk musik til alle salmerne. Vi arbejder også med lægmandsoplæsninger.”

Lise Lotte Saxild, menighedsrådsmedlem, Greve-Kildebrønne

“Vi får lov til det, hvis vi vil. Jeg selv er med i vores kirkers andel af provstigudstjenesten “Pinse på Herrens Mark”, og jeg er med omkring De Ni Læsninger. Men det kommer an på, hvor meget interesse, man har i det, hvor meget man egentlig går ind i det. Når de har lyst til at bruge mig, så træder jeg til.”

Mogens B. Hagen, sognepræst, Buerup

“Selve gudstjenesten i Buerup kører vi meget traditionelt. Jeg kunne godt forestille mig, at vi prøvede at udvide det og inddrage menigheden noget mere i gudstjenesten. Vi er privilegerede ved at have nogle dygtige musikere, så vi har et godt grundlag for at lave nogle gode gudstjenester.”

Thomas Jensen, menighedsrådsmedlem, Sædder

“Vi har faktisk ingen erfaring med det. Nu har vi generelt en ganske udmærket gudstjeneste – og her på kurset kan vi se, at når vi piller den fra hinanden, så følger vi planen. Men der er noget i gudstjenesten, vi gerne vil arbejde videre med, som fx ind- og udgangsbønnen.”

Margrethe Brodthagen, sognepræst, Dianalund/Filadelfia

“Hos os er menigheden medinddraget. Vores kordegn læser den gammeltestamentlige tekst først i gudstjenesten. Den beslutning er taget i vores lille kirkeudvalg. Vi bruger altid frivillige kræfter; for de eneste fastansatte er organisten og mig, så der er forskellige kordegne, der læser og uddeler brødet ved altergangen.”

Gabrielle Høybye, menighedsrådsmedlem, Rye-Kirke Sonnerup

“Det oplever jeg som menighedsrådsmedlem at være. Debatten tages på menighedsrådsmøderne, men vi kan også tage den ved kirkekaffen. Præsterne er åbne over for, hvad vi skal lave anderledes, hvad der vil virke i gudstjenesten. Ved De Ni Læsninger er det konfirmander, menighedsrådsmedlemmer m.v., der er med til at læse.”

Lån din stemme til det gode budskab - og bliv selv rørt

Oplæsning er en fantastisk måde at være fælles om vigtige ord på. Når folk fra menigheden læser op af de kirkelige tekster, er det en vej til at få budskabet ud igennem mange stemmer. Som tilhørere kan vi høre nye nuancer i teksten, men også oplæseren selv får et dybere forhold til teksten. Vi vil derfor slå et slag for, at mange flere lægmandslæsere bidrager til flerstemmigheden i kirken.

Tekst: Louise Fischer-Nielsen og Hanne Smith Pedersen

Alle kan læse op. Så enkelt er det. Men der er stor forskel på, hvor godt det lykkes. Mange tror, at oplæsning blot er at sætte lyd på tekstens bogstaver. Så enkelt er det desværre ikke, hvis man vil udnytte oplæsningens potentiale for at røre og ramme. Oplæsning er en disciplin, som er svær at mestre, men alle kan lære det – særligt hvis man forbereder sig og øver sig på oplæsningen.

Hvorfor har vi skrevet en hel bog om oplæsning?

Vi har længe været fascinerede af oplæsning som disciplin, men også kede af, at den bliver taget for let. Oplæsning er ikke en uddød disciplin. Tværtimod breder oplæsning sig og er mere aktuel end nogensinde. Tænk fx på de nye og fremstormende medier som podcasts, lydbøger og lydavisser. Og så bliver der selvfølgelig læst op flere gange om ugen i de over 300 kirker i Roskilde Stift og i alle de andre stifter landet over.

Vores retoriske grundtanke er, at en tekst har brug for at blive formidlet for at kunne berøre lytterne. Derfor ville vi gerne i en praktisk bog dele de teknikker, der ligger bag en god oplæsning. Med få midler kan man løfte en oplæsning fra noget, ingen rigtig lytter efter, til en medrivende oplevelse, der kan få lytteren (og oplæseren) til at se verden på en ny måde.

FAKTABOKS

Hvordan kan man bruge bogen?

Mange kirker bruger lægmandslæsere, og flere steder har man et gudstjenesteudvalg, hvor man mødes og diskuterer gudstjenesten. Her kunne det være oplagt at læse kapitlet om kirkelige oplæsninger. I det giver sognepræst Lars Gustav Lindhardt et godt bud på, hvordan man konkret kan gå til de forskellige genrer. Man kan også læse indledningen og kapitlet "Den mundtlige mikserpult" for at få indblik i forskellige teknikker.

Man kan desuden læse op for hinanden og derefter tale om, hvad der er godt, og hvad der kan være bedre. Vi oplever, at folk rykker sig langt på kort tid, når vi er ude at undervise grupper af lægmandslæsere i oplæsning, hvor lægmandslæserne prøver at læse op på forskellige måder og får konstruktiv respons.

Hvad skal man gøre, for at blive god til at læse op?

Lægmandslæsere (og også præster) står i en svær situation, når de skal læse op. Den autoriserede bibeloversættelse fra 1992 er nemlig vanskelig at give lyd og stemme. Det er en kompleks tekst, som det er en udfordring at finde rundt i. Og har oplæseren ikke forstået teksten, kommer menigheden heller ikke til det. Første skridt på vejen til en god oplæsning er at afkode, hvad teksten betyder, og hvad den siger en. Hvad er det i teksten, der klinger og fylder?

Her er fire forskellige ting, man kan gøre, når tekster skal læses op i kirken.

Forberedelsen

Teksterne kan være svære at få hold på, hvis man blot læser dem med øjnene, altså indenad. Sådan er der desværre mange, der forbereder sig. Oplæsning har et stort erkendelsespotential, så man bør starte med at læse teksten op for sig selv for at lære den at kende og forstå den bedre. Man kan se på, hvilke ord der er vigtige i sætningerne. Hvad vil man hen til, og hvad skal fremhæves? Nøglen er at identificere de betydningsbærende ord.

Oplæsningsmanuskriptet

Mange læser op fra salmebogen eller en bibel. Problemet er, at teksten her er lille og tæt, så den er svær at læse. Den indikerer heller ikke, hvor det er bedst at holde pause – for det er nemlig sjældent der, hvor der er komma. Det kan være en god ide at kopiere teksten over i word, sætte font-størrelsen op og lave mellemrum der, hvor der skal være pauser. Så er der også plads til at skrive til i teksten, hvis man vil markere de vigtige ord, man fandt frem til i forberedelsen.

Læs op, læs op, læs op

Når man har gennemgået de første to råd, skal man øve sig på teksten ved at læse den op, indtil man er sikker i den. På den måde virker nervøsiteten ikke overvældende, og det er nemmere at læse op med ro og overskud.

Pauser og tempo

De fleste, der læser op, holder ikke lange nok pauser. Derfor er det godt at øve sig på at gøre pauserne længere, end man umiddelbart synes er naturligt. I pauserne får tilhørerne lov til at lade teksten synke ind. Samtidig kan gode pauser have en positiv virkning på taletempoet, som nemt bliver for højt. Særligt i kirker med stor akustik er pauser og tempo vigtigt.

Vi håber, at rådene her og vores bog kan få flere stemmer ind i stiftets kirker. Oplæsning er en stor oplevelse, når det virker, og få discipliner kan siges at have så stor følelsesmæssig og erkendelsesmæssig kraft og styrke – både for dem, der lytter, og for dem, der låner sin stemme til teksten.

FAKTABOKS

Om forfatterne

Louise og Hanne er begge cand.mag. i retorik og ansat som eksterne lektorer ved retorikstudiet på Københavns Universitet. De har begge arbejdet med kirkelige oplæsninger og holdt workshops i kirker. De har sammen skrevet *Fra øje til øre. Redskaber og virkemidler i oplæsning*.

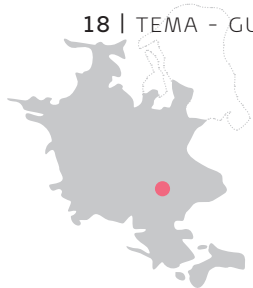

FAKTABOKS

Om bogen

Fra øje til øre. Redskaber og virkemidler i oplæsning udkom i august 2017 på forlaget Samfundslitteratur. Den koster 318 kr. og kan købes på Samfundslitteraturs hjemmeside eller bestilles hjem i alle boghandlere. Det er den første bog om oplæsning på dansk. Et kapitel er dedikeret til de kirkelige oplæsninger.

Der hører også en hjemmeside til bogen, hvor der bl.a. ligger øvelser, illustrationer, oplæsningseksempler og indholdsfortegnelsen på bogen. Den kan man finde på www.oplaesning.samfundslitteratur.dk

MEDLEM AF DET LITURGISKE ARBEJDSUDVALG:

“Gudstjeneste er ikke for fagfolk”

Organist Peter Arendt fra Haslev Sogn sidder med i en af de tre arbejdsgrupper, som biskopperne har nedsat med henblik på en eventuel gudstjenestereform. Vi skal væk fra tankegangen om, at kirkens ansatte er eksperter på gudstjenesten, siger han.

Tekst og foto: Rasmus Birkerød

Peter Arendt ved sit flygel i Haslev Kirke.

Landets biskopper nedsatte i 2017 tre arbejdsgrupper, der skulle tage gudstjenesten til serviceeftersyn. Arbejdet skal i 2019 omsættes til kvalificerede debatoplæg, der udkommer i tre pixi-bog-formater.

Organist ved Haslev Kirke, Peter Arendt, sidder med i en arbejdsgruppe. Hans tilgang til arbejdet er klar: - Gudstjeneste er ikke for fagfolk. Alle

faste kirkegængere – og for så vidt også mere sjældne kirkegængere – er gudstjenestespecialister, slår han fast.

Selve arbejdet i det liturgiske arbejdsudvalg oplever han således:

- Det store bagvedliggende spørgsmål er selvfølgelig, om folkekirken på den lange bane skal have en decideret gudstjenestereform eller ej. I vores udvalg er det formodentlig kun et

mindretal, der for nuværende ønsker en decideret gudstjenestereform. Omvendt må man sige, at der fra biskoppernes side er et stærkt ønske om at starte en bred samtale om gudstjenesten, siger Peter Arendt.

Hvad ligger dig særligt på sinde i forbindelse med arbejdet?

- I min optik er det vigtigere end noget andet, at både menighedsråd og menighederne bliver inddraget i en samtale om gudstjenesten, siger Peter Arendt og fortsætter:

- Vi har ikke som vores nærmeste nabolande Norge, Sverige og Tyskland et decideret kirkeråd, der kan træffe afgørelser om gudstjenestens form. Hvert enkelt menighedsråd er i Danmark sit eget kirkeråd. Derfor må menighedsrådene på banen og nedsætte gudstjenesteudvalg, der afholder gudstjenestesyn - akkurat ligesom alle menighedsråd for eksempel har kirke/kirkegårdsudvalg, der afholder kirkesyn.

- Uanset hvad man mener om den norske gudstjenestereform, så betyder det, at ingen kirke i Norge kan fejre gudstjeneste, uden at det lokale menighedsråd har diskuteret den pågældende kirkes gudstjeneste. Den norske liturgireform har tre hovedpunkter: lægpersoners inddragelse, fleksibilitet og lokal forankring. Alle tre punkter bør også være vigtige pejlemærker i folkekirkens arbejde med gudstjenesten.

Peter Arendt deltog her i efteråret i den årlige liturgikonference i Haslev, hvor både præster, kirkemusikere og lægfolk deltager. I år blandt andet med et punkt i konferencen, der hed “gudstjeneste set fra kirkebænken”, hvor ikke kirkevante kom med indspark.

- For eksempel var der en, der fandt det unaturligt, at det var kirketjeneren og ikke præsten, der tager imod ved indgangen. En anden oplevede gudstjenesten som indforstået.

Uanset om man er tilhænger af en gudstjenestereform eller ej, så peger Peter Arendt på, at der allerede inden for den nuværende autoriserede liturgi er mulighed for mere frihed.

- Det er muligheder, som måske ikke bliver udnyttet tilstrækkeligt. For ek-

sempel er spørgsmålet om musik helt frit, eftersom musikken i gudstjenesten ikke er autoriseret.

Peter Arendts arbejdsgruppe udkommer med deres debatoplæg i marts 2019.

FAKTABOKS

De tre arbejdsgrupper

Gruppe 1 arbejder med spørgsmålet om autorisation versus frihed.

Gruppe 2 arbejder med ritualerne til nadver og dåb.

Gruppe 3 arbejder med gudstjenesten generelt.

Indtryk fra stiftskurset “Gudstjenesten i centrum”

Alle havde lavet en del af pynten på Jakobsstigen, der var stillet i kirkerummet - et godt billede på samarbejdet af søndagens gudstjeneste. Mange tog billeder af stigen med hjem, måske til inspiration til kommende gudstjenester?

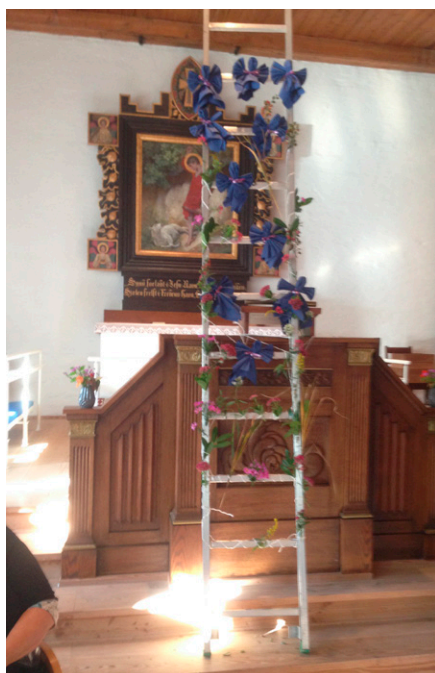
Det var inspirerende for kursisterne at blive medinddraget i gudstjenestens tilrettelæggelse samt dette at holde gudstjeneste sammen med andre end lige dem derhjemme.

En kursist udtalte: - Nu ved jeg, hvor meget arbejde der er i det for præsten hver uge at planlægge en gudstjeneste. Bare det at vælge salmerne tager jo lang tid!

En anden kursist: - Weekenden var utrolig god, og det var interessant at høre om, hvor forskelligt man gebærder sig i sognene.

En præst blandt kursisterne fortalte: - Hjemme hos os står vi op under første og sidste salme. Nu vil vi overveje også at stå op under salmen efter prædiken.

- Ja, og snart kan vi spare kirkebænke-
ne væk! kom det smilende fra et menighedsrådsmedlem.

Fotos: Stina Ahrenst

Idé til kirkebio

Et element i gudstjenesten og kirkelivet, der også er under forandring i vores tid, er fællessangen. Gospelsang er noget, alle har en mening om - men alle kan også enes om, at den ikke lader os uberørt. Er man i tvivl, så (gen)oplev denne danske film, som anmeldes og anbefales her på siden.

“Oh happy day”

Instruktion Hella Joof, Danmark 2004

FAKTABOKS

Foreningen *Kirke og Film* har til formål at formidle oplysning, opmuntring og inspiration mellem kirkens verden og filmens verden.
www.kirkeofilm.dk

“Der er noget galt i Danmark – Dybbøl Mølle maler helt af helved’ til. Bom ti bom bom ti bom”. Således synger det lille kirkekor indledningsvist i Hella Joofs film: *Oh happy Day* fra 2004, og inden filmen slutter med gospelsangen *Oh happy Day*, er der meget, der er forandret for det lille kirkekor fra Rislinge og ikke mindst for hovedpersonen Hanna.

© Nordisk Film / Fotograf: Lars Høgsted

I en film, der er spækket med symboler, fører Joof os igennem en historie om en kirke og menighed, der trænger til fornyelse og forandring, og en kristendom, der trænger til at sætte fokus på fællesskabet og kærligheden. For ifølge Joof er der noget galt i Danmark og i den danske folkekirke, og der er plads til forbedringer, hvis kirken skal kendetegnes af den varme livsbekræftende kristendom.

Historien tager udgangspunkt i Hanna, der har mistet gnisten i livet, og som aldrig har fået udlevet drømmen om en sangkarriere, da hun stak af fra en rolle som ung. Nu står den i stedet på praktisk hverdag og ægtemanden Carsten, der presser på for at få hende ind i sit firma som regnskabsassistent. Men ægteskabet fungerer ikke, hvilket meget sigende kommer til udtryk i deres forskellige sengetøj, men også i en akavet aftensmadscene, hvor der ikke er afstemning og opmærksomhed på den andens behov og følelser.

Det bliver en livsændrende begivenhed, da Hanna vinder to billetter til en gospelkoncert, hvor hun sammen med svingerinden Grethe oplever at blive berørt af det smittende gospelkor ledet af præsten og korlederen Jackson. Grundet en ulykke må Jackson blive i Rislinge, og han bliver overtalt til at hjælpe kirkekoret. Med Jackson i spidsen gennemgår koret en forvandling fra et usikkert kirkekor med en vak-

lende tro til et sprudlende gospelkor med troen som en naturlig følgesvend. Sideløbende får Hanna modet til ikke at stikke af mere, men at stå ved sit talent og sin tro.

Det er ikke tilfældigt, at korlederen Jackson hedder Moses til fornavn, for ligesom den bibelske Moses leder sit folk fra slaveri til det forjættede land og undervejs modtager de 10 bud, så

leder filmens Moses det lille kirkekor fra en trist tilværelse til et livsbekræftende fællesskab, hvor de nye bud er tro, håb og kærlighed. Et fællesskab, hvor kagen, der står i døbefonten, ikke bare er en kage, som Hanna udtrykker det, men er udgangspunktet for et måltidsfællesskab med reference til nadveren. Et fællesskab, hvor man gennem kærligheden til sine medmennesker genfinder Guds kærlighed. Som den bibelske Moses når filmens Moses ikke med sit folk ind til det forjættede land og den afsluttende koncert, men koret går det sidste stykke selv og sætter sig nye drømme og mål.

Joof har med sin hjertevarme film givet os en komedie, der noget uvant er fra det danske kirkelige landskab. Men man skal som bekendt ikke kun tage spøg for spøg, og der ligger under den underholdende og humoristiske overflade et bid og en kritik. Joof stiller spørgsmålene, om der også er noget galt i vores menigheder? Baseres vores gudstjenesteliv på tro, håb og kærlighed og et livsbekræftende fællesskab, eller er der også andre dagsordener, der er gældende? Formår vi at overføre nadverens fællesskab og få den trukket ud af gudstjenestens ritualiserede form og ind i vores menigheds- liv? Forandringens vinde blæser i filmen, og der er rig lejlighed til at blive inspireret.

Louise Keiniche Rasmussen, *Kirke og Film*

DEBAT:

Er det tid til *at ændre* på den *nuværende* højmesseordning?

Tekst og fotos: Rasmus Birkerød

Biskopperne nedsatte i 2017 tre arbejdsgrupper, der skulle arbejde sig frem mod nogle kvalificerede debatoplæg om en eventuel ændring af højmesseordningen.

Tidligere på året udkom den første af tre rapporter. Rapporten ridser tre forskellige modeller op for en fremtidig ordning:

“Den konservative”, “Mellemvejen” og “Den frie”.

Om “Den frie” model står der:

Strukturen er det faste og genkendelige. Det vil her ikke være ordlyden, der afgør, om en gudstjeneste holder sig inden for rammerne, men derimod at søndagens gudstjeneste følger en bestemt struktur. Hvad der skal bedes, siges, synges og gøres, bestemmer menighed og præst.

Vil “den frie” model være et tiltrængt friskt pust til gudstjenesten eller risikerer vi at kaste uerstatteligt arvegods overbord?

Sognepræsterne **Jørgen Lund** fra **Ølsemagle** og **Katrine Winkel Holm** fra **Borup, Nørre Dalby** og **Kimmerslev sogne** kommer her med hver deres input.

Jørgen Lund:

Gudstjenesten er fyldt med liturgiske stopklodser

Jeg har det med den klassiske gudstjeneste, som når man kommer op på et gammelt loft. Fyldt med liturgiske stopklodser, der har ligget der i mange år – og hvor der skal ryddes op.

Egentlig elsker jeg gudstjenesten som den er, den er bare for svært spiselig. Derfor prøver jeg bare at facilitere gudstjenesten, så kirkegængerne ikke har en oplevelse af, at vi sejler rundt i et hav med løsrevne formuleringer.

Udvalget bag rapporten skriver, at “det genkendelige ikke er et teologisk kriterie” og anbefaler derfor, at flytte fokus fra genkendelighed til, at gudstjenesten skal “opleves som en helhed med intensitet og flow”.

Det kan jeg kun tilslutte mig.

For eksempel har jeg ikke indlednings- eller slutkollekt, og jeg formulerer bortsendelsesordene frit, så det passer til den sammenhæng, vi står i den dag.

Manglende flow

Desuden introducerer jeg altid tekstlæsningerne, fordi vi ikke får noget ud af at blive præsenteret for 12 linjer revet ud af en sammenhæng. Man må godt lige vide, hvilken situation teksten skal læses ind i – ellers forstår man jo ikke, hvad der bliver sagt. Mange steder bringes de i dag uformidlede, men blot med en annoncering, som for eksempel:

“Epistelen skriver apostlen Paulus i sit 1. brev til Timotheus”. Flowet brydes. Vi var lige i gang med noget andet, men nu skal vi så åbenbart høre hvad Paulus skriver til Timotheus. Og efter læsningen kan jeg finde på at relatere teksten til dagens tema, som teksterne jo nok eksemplificerer, men som jo intetsteds udtales som et program eller en overskrift.

Så kan man indvende, at hvis det haves nødig at stave temaet ud, så kan man gøre det i prædikenen.

Ja, men så er vi halvvejs inde i gudstjenesten, og måske godt og grundigt mystificeret inden da efter tre læsninger.

Salmerne

Et andet eksempel er salmernes funktion. For kirkefremmede kan det fremstå ubegrundet, hvorfor man med mellemrum slår over i sang, som om man er med i en musical.

Her kan jeg finde på at begrunde den enkelte salmes funktion. Den belyser jo teksten og temaet – nogle gange bedre end prædikenen.

Og så er salmerne jo vores, menneskenes, bidrag til den dialog mellem Gud og menneske, som gudstjenesten udgør. Derfor refererer jeg ofte til en pointe fra salmer til tekst eller prædiken eller omvendt. Men hvis man kører efter bogen afløser leddene hinanden uformidlede – uforklarede – og fremstår derfor ofte umotiverede for den uindviede.

Det hele er i virkeligheden ret enkelt: Jeg tager udgangspunkt i, hvad folk oplever. Er de med, eller er de ikke med? Og det kan jeg jo mærke på deres reaktioner. Og så tilretter jeg efter behov. Det er ikke noget, jeg har planlagt hjemmefra.

Hardlinerne

Hardlinerne vil sige, at mine tilretninger kommer til at fjerne opmærksomheden for meget fra evangeliet. Men jeg vil netop ikke skygge for evangeliet. Jeg mener bare, at gudstjenesten skal faciliteres, så folk forstår den. Mange af kirkens hardlinere er fagpersoner, men kirken er ikke fuld af fagpersoner. Den er fuld af almindelige mennesker.

Min praksis må altså ikke forveksles med anarkisme. Jeg er ikke anarkist.

Jeg går for eksempel ind for, at man autoriserer de centrale led omkring dåb og nadver. For det kan ikke være rimeligt, at folk skal være i tvivl, om barnet nu er blevet ordentligt døbt, eller om det er Gud, de har mødt i nadveren, eller om det bare er præsten.

Katrine Winkel Holm:

En søndagsgudstjeneste i øjenhøjde risikerer at blive fladtrådt

Noget af det fine ved vores folkekirke er det, vi har tilfælles. Jeg kan på sommersøndage gå til gudstjeneste i Anholt Kirke og føle mig hjemme dér, selv om jeg resten af kirkeåret ikke slider øens kirkebænke, men hører til her i Roskilde Stift.

Der kan være lokale forskelle, bevares. Men det er småting. Gudstjenestens struktur, rytme og led er de samme. Jeg véd, hvilken tekst præsten prædiker over – hvis jeg ellers gider slå efter i salmebogen. Jeg véd, hvornår jeg skal rejse mig og sætte mig. Jeg er med andre ord deltager ikke tilskuer, selv om jeg er udensogns.

På den måde åbner søndagsgudstjenesten sig for enhver, der ønsker at deltage. Den inkluderer også den, der ikke er en del af den faste, lokale stok, og dette fællesskab er et konkret udtryk for, at vi er én folkekirke med mange lokale menigheder. Søndagens højmesse har vi til fælles. Dens led og opbygning ligger fast, så vi kan genkende den.

Hjemmestrikket rod

Alt dette, som er så selvfølgelig, fordi det har været sådan i hundredvis af år her i landet, risikerer at blive sat over styr. For en af de modeller, der lægges frem ("Den frie", red.), indebærer, at hvert sogn frit selv skal kunne vælge, hvordan søndagsgudstjenesten skal se ud.

Der skal simpelthen være en buffet af muligheder, som man kan plukke fra: Frit valg af tekster, frit valg af liturgi, der kan skifte ikke bare fra sogn til sogn men fra søndag til søndag. Menigheden skal have frihed, lyder argumentet.

Frihed er normalt et plusord, men her dækker det over noget andet og mindre yndigt: Kaos og hjemmestrikket rod.

Man risikerer at hver anden kirke har sin egen hjemmestrikede søndagsgudstjeneste, der ikke engang ligner sig selv fra søndag til søndag, men udgør et flow af forskelligt indhold og private, fikse ideer.

Farlig vej

Så vil man ikke længere kunne deltage i en gudstjeneste i en anden del af landet eller stiftet og føle sig hjemme. For så snart man forlader sin egen kirke, forlader man også den kendte måde at holde gudstjeneste på. Vi vil miste vores fællesskab om søndagsgudstjenesten.

Jeg opfatter det som en meget farlig vej at gå ned ad. Vi skal ikke bryde gudstjenestens nuværende form ned, men opbygge kendskabet til den.

Vi skal nemlig huske, at søndagsgudstjenestens nuværende form har rødder helt tilbage til oldkirken, og at der er tænkt teologisk over hvert enkelt lille led.

Slidstyrken

Vores enkle og smukke højmesse har led for led vist sin slidstyrke gennem århundrederne. Hvorfor dog bryde den ned? Folket vil have noget andet, lyder argumentet.

Men hvis vi skal skifte højmesseform, hver gang folks smag ændrer sig, så får vi travlt – og så forvandler vi kirken til en leddeløs vindbøjtel, der løber efter den seneste dille. Og det bryder folk sig bestemt heller ikke om.

Ja, søndagens gudstjeneste er anderledes end det meste, vi møder i vores hverdag. Men anderledesheden er ikke et problem. For det, vi hører i kirken, er noget andet. Det, vi møder, er en ro, en trøst, en styrke, som ikke kan opdrives noget andet sted.

Vil vi skabe søndagsgudstjenesten, så den kommer i øjenhøjde, risikerer den hurtigt at blive fladtrådt. Og har man først revet den ned, bliver den uhyre svær at bygge op igen. Tænk, hvis man i stedet nedsatte kommissioner, der kunne lære præster og menighedsråd at føle glæde ved den kirke, vi er, og stolthed over den skønne form, vores gudstjeneste har!

Jeg drømmer om en folkekirke med større kulturel og teologisk selvtilid.

Problemet er nemlig ikke bestemte dele af højmassen, men den nedgørelse af højmassen, der lige nu er ved at brede sig.

På liturgikonference

Hvad er det, som for femte år i træk får præster, kirkemusikere og menighedsrådsmedlemmer fra hele landet til at sætte hinanden stævne på et par nabolokaliteter her i stiftet? Stiftsbladets udsendte mente at kende svaret - men også, at svaret har gavn af at blive delt. Vi er taget på liturgikonference på Galleri Emmaus og i **Haslev Kirke.**

Tekst og fotos: Otto Lundgaard

Man siger, tiden går hurtigt i godt selskab. Det gjorde den igen i år. Og det var ikke fordi, tiden manglede indhold. Hvis nogen satte sig til at omformulere indholdet, kunne det til forveksling ligne et opgavesæt for de medvirkende i et realityshow i prime time. Som fx:

“Deltagerne skal inden for 48 timer deltage i seks gudstjenester/andagter, ofte af eksperimenterende art, to kirkekoncerter, to paneldebatter ved kirkegængere samt folk, der ikke går i kirke, to gudstjenestesamtaler, fire foredrag på tre forskellige sprog, to af fire mulige workshops efter eget valg samt undervejs indhente tid til at spise og sove, snakke henover kaffen og foretage mindst seks vandringer til og fra den stedlige kirke”.

Lyder det uoverkommeligt? Det var det ikke.

“

*Selv en elendig præst
kan ikke ødelægge en
god gudstjeneste*

Tværtimod kunne det veltilrettelagte og afvekslende program for årets liturgikonference endnu en gang opleves som levende og berigende, båret oppe af et flow af gudstjenesteliv. Et flow, hvor alle muligheder syntes at være i spil, og hvor liturgi ikke kun er noget, der tales om, men noget, der gøres, dvs.

prøves og erfares. Og dermed noget, der herefter kan tales om på et niveau, hvor det kan bruges til noget.

Det skal retfærdigvis tilstås, at der ikke er indlagt ret mange pauser i det tætte konferenceprogram. Kritikpunktet har da også været rejst tidligere; men dybest set ville det være ude af trit med ånden på en konference af denne art, hvis deltagerne fik alt for mange muligheder for at trække sig tilbage og i enrum reflektere over de mange indtryk, som konferencen sætter sig i sjæl og sind.

Indsigt opstår jo, når vi i hinandens åbne og tillidsfulde selskab udveksler holdninger og sætter ord på det, vi deler, alt imens det sker. Det gælder også et emne som folkekirkens liturgi, som vi jo i forvejen er fælles om. At dette netop lader til at være et af liturgikonferencens mål, var også noget, der kunne samle de 50 deltagere fra alle landets stifter.

Peter Arendt indledte konferencen ude i det fri. Præsterne og kirkemusikerne fik til opgave at nærme sig hinanden i en konkurrence på faglighed. Hvor meget vidste de om hinandens fag? - ja, det kom an på en prøve.

Kultur og modkultur

Liturgikonferencen har siden 2014 været afholdt på samme tidspunkt i kirkeåret, nemlig når kirkelivet er godt i gang igen oven på sommerpausen. Konferenceprogrammet er tilrettelagt af en arbejdsgruppe under Folkekirkens Uddannelses- og Videnscenter og hvert år under et nyt, overordnet tema.

I år var temaet "Kultur og modkultur", inspireret af Nairobi-dokumentet fra Det lutherske Verdensforbund. Dokumentet erklærer, at eftersom den kristne gudstjeneste altid fejres i en given lokal kultur, så vil gudstjenesten altid forholde sig dynamisk til den omkringliggende kultur på mindst fire måder, herunder som modkultur. Som kirke skal vi således ikke stå tilbage for at modsige de tendenser, der præger den tid, vi er kirke i, forklarede Viborgs biskop Henrik Stubkjær i sit foredrag på konferencens sidste dag. - Vi skal derimod berøre, hvad der sker i verden, for ellers er det ligegyldigt, hvad vi har at

give folk til at tage med sig ud af kirken og ud i verden. (Der er mulighed for at sætte sig bedre ind i Nairobi-dokumentet via faktaboksen på næste side).

I en pause fik vi en af konferencens initiativtagere, sognepræst Tine Illum fra Sdr. Bjert, til at fortælle mere om, hvordan det havde inspireret arbejdsgruppen bag årets konference:

- Tanken har været, at i lutherske kirker verden over er Nairobi-dokumentet vigtigt for arbejdet med enhver gudstjeneste. Herhjemme har man mere for vane at dele gudstjenesterne op efter deres art, aktivistiske gudstjenester, æstetiske gudstjenester osv. Man risikerer bare, at fx den rent æstetiske gudstjeneste kan miste al farligheden, blive for pæn, fortæller Tine Illum og

*- Alle præster, der ved hvor mange registre, der er i deres organisters orgel, må træde et skridt frem!
- Alle organister, der ved, hvor mange søndage efter trinitatis der er i år, må træde et skridt frem!
Og så fremdeles. Vi kan robe, at man fandt hinanden til sidst og fik taget gruppebillede.*

FAKTABOKS

Fra Nairobidokumentet om gudstjeneste og kultur

1.1. Gudstjeneste er den kristne kirkes hjerte og puls. I gudstjenesten fejrer vi sammen Guds gaver, skabelse og frelse, og vi får styrke til at leve i ansvarlighed over for Guds nåde. Ikke blot ord, men også handlinger er en del af gudstjenesten. Gudstjeneste er både overvejelser over liturgi og prædiken, samt over musik, kunst og arkitektur.

1.2. Den realitet, at kristen gudstjeneste altid fejres i en given lokal kultur, henleder vores opmærksomhed på, at der er et dynamisk forhold mellem gudstjeneste og verdens mange kulturer.

1.3 Gudstjeneste forholder sig dynamisk til kulturen på mindst fire måder. For det første er den transkulturel, hovedindholdet er det samme for enhver overalt, uanset kultur. For det andet er den kontekstuel, og varierer alt efter den lokale situation (både natur og kultur). For det tredje er den modkulturel, og udfordrer det i en kultur, der står i modsætning til evangeliet. For det fjerde er den tværkulturel, så det er muligt at have et fællesskab mellem forskellige lokale kulturer.

Dokumentet er fra det tredje internationale møde i Det lutherske Verdensforbunds arbejdsgruppe om Gudstjeneste og Kultur, afholdt i Nairobi, januar 1996.

Kilde: interchurch.dk
Oversat af Tine Illum og Peter Lodberg

En af tirsdagens workshops foregik på engelsk ved biskop Graham Cray, der også forestod dagens første foredrag: "Mission is identity; not activity."

pointerer: - Der skal også være noget i en gudstjeneste, der får os til at hoppe, således at det, vi siger, også bliver noget, vi kan mærke. Som et "Hov, der var lige én til mig".

Du mener, at det giver noget, at man bliver modsagt, når man går i kirke?

- Ja, og samtidig på en måde, så man ikke mister sin værdighed.

Tidligere i dag havde vi en paneldebat, hvor der var indtil flere modsigelser og sandheder fra kirkebænken, der kom for en dag. Hvad synes du især var interessant?

- Det interessante i dag var en kvinde, der sagde, at hun ikke syntes, det var et tab at gå sammen med to andre menigheder. Det er manges frygt – og det er en forståelig frygt – men hvor jeg

Kollegialt samvær er guld - også på konferencer.

En anden workshop med inspiration fra den norske salmeskat blev ledet af gadepræst Odd Halvor Moen. Bemærk antallet af instrumenter.

tænker, at jeg ville ønske, at mange hørte, at det også kan være en stor gave at blive slået sammen og få et fælles ansvar for flere.

Lægfolkets røst

Paneldebatten nævnt ovenfor faldt traditionen tro på konferencens første dag. Det er en fin placering i programmet, idet der hermed åbnes med en situationsrapport, der kan sætte gang i tanker og overvejelser om, hvorfor det lige er, vi gør, som vi gør. I år var det tre kirkegængere, som delte med konferencedeltagerne, hvordan de fra kirkebænken oplever gudstjenesten. Vel kan sådanne synspunkter i sig selv være en modsigelse af, hvad præster og kirkemusikere er vant til selv at mene at vide besked med, men samtidig er lægfolkets mening et nødvendigt svar i en debat, som folkekirken altid har gavn af. Nemlig debatten om, hvordan folket oplever gudstjenesten, som de har et medansvar for.

Alle paneldeltagere havde, som en af dem formulerede, et fast forhold til kirken. Alle kom her tit og gerne, og alle satte de pris på, at folket følte sig inkluderet i gudstjenesten. Til gengæld syntes ingen af dem at gå nævneværdigt

op i prædikantens navn til den enkelte søndag. - Selv en elendig præst kan ikke ødelægge en god gudstjeneste, som det blev fastslået. Til smil, men også til eftertanke.

Der var heller ikke langt mellem de interessante forslag til gudstjenesten og kirkelivets berigelse: *Obligatorisk guide til gudstjenestens liturgi i alle kirker, medinddragelse af flere samt forskellige musikinstrumenter i gudstjenesten, fælles og mere folkelig kirkegang i sammenlagte sogne samt en revision af reglerne for kirkegængernes pligt til at rejse sig, således at der synges stående, men lyttes siddende.*

Og à propos sang: - Hvorfor skal vi hele tiden købe nye salmebogstillæg? Er salmebogen 20-30 år gammel, bør man da gå i gang med en ny, foreslog Niels Jørgen Hansen fra Haslev menighedsråd og tilføjede: - Hver gang, man laver en ny salmebog, kan der medtages 40 % nye salmer. De gamle, der følger med over i de nye, er kerne-salmerne, hvorimod de uddøde kan samles i et tillæg for sig.

Det forslag medførte bifald fra salen. Og så var der lagt op til debat, efter-

“

Vi skal derimod berøre, hvad der sker i verden, for ellers er det ligegyldigt, hvad vi har at give folk til at tage med sig ud af kirken og ud i verden.

som synspunkter af den slags sjældent efterlades uimodsagt. Debatten fortsatte som altid, efter ordstyreren havde rundet af og sendt deltagerne til kaffepause. Velvidende at liturgikonferencemokkaen ikke drikkes i stilhed - og kun sjældent, mens den endnu er varm.

Sårbarheden

Det vil - desværre - være for omfattende at komme ind på alle foredrag, der hver for sig og tilsammen belyste Nairobi-dokumentets relevans for vores arbejde med gudstjenesten. Men det første foredrag, som blev holdt af Sturla Stålsett, professor i diakoni, religion og samfund ved Det teologiske Menighedsfakultet i Oslo, var interessant ved, at han tog spændingen mellem kultur og modkultur op med udgangspunkt i at tale om menneskets sårbarhed.

Sårbarhed er i sig selv et ord, som er provokerende i vores tid, hvor populismen truer med entydigt at bestemme og splitte mennesker op i moralske over for umoralske, rene over for urene, os over for dem. Men mennesket er sårbart og skabt af/til fællesskab med en sårbar Gud - sårbar, idet han har åbenbaret sig i Jesus Kristus. Vores

Hver gudstjeneste blev fulgt op af en gudstjenestesamtale. Kedeligt var det ikke.

sårbarhed er Guds vilje; den er uundgåelig og dybt menneskelig. Og den må vi tage højde for i vores liturgi, fastslog Sturla Stålsett.

- Den type populisme, vi ser over hele kloden, er i selskab med religionens tilbagevenden. Vi har genopdaget religionens betydning i det politiske rum, og min påstand er, at denne type populisme søger sig en type religiøsitet, som ønsker at kvitte sårbarheden, ofte i fundamentalismens form. Det, der er svagt, skal stødes væk, forklarede Stålsett, men slog over for denne holdning fast: - Det modsatte er, at vi som kirke kan beskytte sårbarheden. At vi som kirke kan stå frem med vores sårbarhed. At vise sig åben, at vise sig modtagelig - dét er sårbarhed, og det er etisk konstituerende, for vi erkender vores gensidige sårbarhed ved at holde noget af hinandens liv i vores hænder og stille os til ansvar og til rådighed for hinanden.

Stålsett pegede eksempelvis på dåben, hvor det lille, sårbare liv bæres frem for Gud, på syndserkendelsen, hvor vi beder om tilgivelse for ikke at have beskyttet den andens sårbarhed samt for at have villet beskytte vores egen, og

Tine Illum i samtale med Per Vibskov Nielsen - på væggen bag hvem deltagerne havde hængt deres yndlingssalmer op til deling.

på nadveren som det livgivende fællesskab, hvor vi knælende og sårbare tager imod den tilgivelse, vi ikke kan give os selv. Men at andre former for sårbarhedsliturgi også kunne tages i anvendelse, det skulle vi opleve ud på aftenen.

Kirkefremmed hos sig selv?

Efter mandagens foredrag, debat og middag var der Torsdagsmesse i Vår Frue Kirke i Trondheim. Gudstjenesten var dog af praktiske grunde flyttet til Haslev Kirke (og til en anden dag i ugen), men liturgien var, som den

FAKTABOKS

Liturgikonferencen arrangeres af Folkekirkens Uddannelses- og Videnscenter.

Næste års konference afholdes den 6.-8. maj på Galleri Emmaus, Haslev. Fra 2020 vil konferencen blive afholdt i uge 6.

Konferencen henvender sig til lægfolk, kirkemusikere og præster. Deltagelse for præster er gratis, deltagerprisen for andre lå i 2018 på 2.920 kr. Beløbet kan afholdes af kirkekassen.

FAKTABOKS

Temaet for liturgikonferencerne

2018: Kultur og modkultur

2017: Gudstjeneste for folket?

2016: Gudstjenestens klang

2015: Gudstjeneste i tiden

2014: Gudstjeneste i stedets ånd

FAKTABOKS

Liturgi

Liturgi betegner det fastlagte forløb, som gudstjenesten og de kirkelige handlinger som dåb, konfirmation, vielse og begravelse forløber efter.

Liturgierne er beskrevet i "Den Danske Alterbog og Ritualbog - Gudstjenesteordning for Den Danske Folkekirke". Ritualerne findes også i Salmebogen, så man som kirkegænger altid kan følge med i forløbet.

Der er en række variationsmuligheder i liturgien til de enkelte handlinger, så menighedsråd og præster frit kan vælge den liturgi, der passer dem bedst.

Kilde: folkekirken.dk

plejer, når kirken på byens torv byder ind til fællesskab over suppe og aften-gudstjeneste. Herom fortalte Trondheims gadepræst Odd Halvor Moen, der forestod gudstjenesten sammen med Sturla Stålsett – på hhv. orgel og guitar – og en frivillig liturgi i skikkelse af sognepræst Marianne Pedersen fra Jakobskirken i Roskilde. Moen fortalte videre, at oprindeligt havde de hjemløse brugt kirkens sakristi til varmestue, men spørgsmålet fra en hjemløs: "Er det plads til mig i dette huset?" havde sat tanker i gang om ugentlige aften-gudstjenester. Herfra var der ikke langt til handling i form af en brugbar liturgi, bygget op omkring lystænding og salmer, (kort) prædiken og sendelse samt som det centrale og konstituerende i messen: nadveren.

Når man som undertegnede føler sig hjemme i folkekirkens gudstjeneste i et tilsvarende genkendeligt kirkerum, så er det udfordrende, men ikke modsigende, at deltage i en fremmed gudstjeneste på fremmed grund, hvad vi eksempelvis gjorde mandag aften i

Haslev Kirke. Således var det første gang i 25 år, at Torsdagsmessen blev holdt i en anden kirke end Vår Frue, og af samme grund første gang vi deltog i denne messe. Men netop den fælles, åbne deltagelse gjorde, at ingen følte sig kirkefremmed, heller ikke vores norske gæster. Og som det tidligere blev skrevet: At dette netop lader til at være et af liturgikonferencens mål, var også noget, der kunne samle deltagerne fra alle landets stifter.

Som det vil ske igen den 6.-8. maj 2019.

Så sæt **X** i kalenderen. Liturgikonferencen henvender sig til alle og om det, vi deler.

Arbejdsglæde og ny inspiration

Lisbeth Mannerup Nielsen, sognepræst i Karise-Alslev, hvorfor er du taget med på konference?

- Jeg er taget med, fordi jeg synes, liturgi er et vigtigt emne. Det er noget, vi hele tiden omgiver os med og

Tirsdagens morgenandagt, forestået af biskop Graham Cray, indbefattede små stationer i kirkerummet med tid til refleksion. Her er Lisbeth Mannerup Nielsen standset op.

bruger. Det er godt hele tiden at få reflekteret over, hvorfor er det egentlig, vi gør, som vi gør, og kunne man gøre det på en anden måde, eller hvilken mulighed er der for at gøre det på en anden måde. Det, synes jeg, er vigtigt, men det er ikke altid, der er tid til det i en travl hverdag; så gør man det bare og får måske ikke lige tænkt over, hvorfor man gør det.

- Det er jo altid fantastisk at være sammen med kolleger, og her på konferencen er det ikke bare præstekolleger, men kirkemusikere og andre, der sidder nede i den anden ende af kirken. Og liturgien er jo et fælles projekt for at få gudstjenesten til at lykkes.

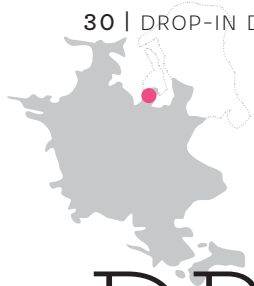
Hvad regner du med at tage med hjem herfra?

- Arbejdsglæde. Ny inspiration. Lyst til at give mig i kast med at tænke nyt om det, jeg gør. Men egentlig behøver det ikke at udfolde sig i en masse nyt, men også måske bare det at få kigget lidt på det, man gør. Det behøver ikke være noget revolutionerende, men bare det, at man har haft tid til at fordybe sig, for det synes jeg nogen gange er svært som præst. Man er som en blæksprutte, der skræver over alt muligt, og her er det så rart at være af sted og få lov at tænke sig om.

Så det ikke bare bliver dig som præst, men også menigheden til gavn?

- Helt sikkert. Det håber jeg bestemt, jeg kan få med.

- Det, der er spændende med det, den engelske biskop (Graham Cray, Church of England / red.) fortæller, er spørgsmålet, han stiller med hensyn til traditioner. Hvad er de der for? Er det fordi, man blindt skal følge dem? For jeg tænker, at ude på landet, dér hvor jeg er, der er der helt klart nogle stærke traditioner; vi gør sådan her, for det har vi altid gjort og det skal vi endelig ikke pille ved. Men det kunne godt være, man skulle prøve at tale i menighedsrådet om, at hvis vi nu turde kigge lidt på det sammen, ville det måske gøre det nemmere for nye tilkomne at træde ind i kirken og føle sig hjemme dér.

DROP IN(D) TIL DÅB

For lidt over et år siden blev den første drop-in dåb holdt i Kristkirken i København. En af de – hvis ikke den? – første drop-in dåb i Roskilde Stift fandt sted i **Kirke Hyllinge** på en almindelig torsdag i sommerferietiden. Læs endelig videre, hvis du er interesseret i, hvordan det fandt sted.

Tekst og fotos: Otto Lundgaard

Præsten, kirkesangeren og organisten står klar ved korbuen, og dagens første dåbsfamilie har taget plads på kirkebænken. Vi er klar til drop-in dåb i Kirke Hyllinge kirke.

Dagen lignede det, den var: en solbeskinnet sommerdag som alle andre.

Uden for den hvidkalkede landsbykirke blafrede Dannebrog mod himlens blå. Det er et både smukt og ikke spor ualmindeligt syn på lørdage og søndage i juli, når kirken danner rammen om bryllup og gudstjeneste – med andre ord: om noget at fejre, noget der samler os.

Men... Når uret viser lidt i tre om eftermiddagen, kalenderen viser torsdag den 19. juli, og vi befinder os midt i ferisesæsonen, men uden for kirkernes aktivitetssæson, så kunne det være et godt tegn på, at noget mere usædvanligt og alligevel glædeligt skulle finde sted.

Alt var gjort klar til, at alle var velkomne. Perlegruset på kirkegårdsstien var revet fint, og kirkedøren stod åben, om end den friske blæst lukkede den på klem; og mens klokkerne ringede, tog kirkens sommerklædte gravere som de første imod i våbenhuset til den første drop-in dåb, som Kirke Hyllinge kirke havde indbudt til.

“I København har de gjort det med stor succes, så vi tænkte, at det kunne være, at det også var en god idé på landet”, som indbydelsen stod at læse i kirkebladet. “Har du tænkt på dåb? Har du lyst, men ikke fået det gjort? Så er der en enestående mulighed denne sommerdag.” Og der var mange, der valgte at gribe muligheden og lod sig døbe.

Så mange, at der overhovedet ikke var pauser mellem dåbshandlerne i den første halvanden af de i alt tre timer fra klokken 15 til 18, hvor kirken var annonceret åben.

Sognet havde i øvrigt gjort fin PR i kirkebladet (som er fælles for alle seks sogne i den gamle Bramsnæs kommune), på hjemmesiden (også fælles), i lokalpressen og på pastoratets Facebook-side, hvor opslaget på dagen var liket af 16 samt – interessant nok – delt af 15 brugere.

En kirke, der ikke er skjult

Modsat søndagsgudstjenesten og lørdagsdåben, hvor dåben finder sted som en kirkelig handling efter forudgående aftale og samtale med præsten, så er drop-in dåben – som navnet siger – noget, der gør det muligt at komme lige ind fra gaden og blive døbt.

Det kunne alligevel undre, at hele syv mennesker fra babyalderen til start-40'erne valgte at droppe ind til dåb på denne julidag, eftersom Kirke Hyllinge kirke ligger på landet, om end den ligger flot ud til Elverdamsvej, hovedfærdselsåren i Hornsherred, landet mellem Isefjorden og Roskilde fjord. Men som provst Lars Munch forklarede, er sognet også et sommerhusområde og derfor velbesøgt i ferietiden – en i sig selv medvirkende forøgelsesfak-

tor af antallet af eventuelle dåbskandidater, idet tilbuddet om drop-in dåb ikke kun henvender sig til beboere i sognet.

- Flere har ringet og spurgt, om man skal bo i sognet for at blive døbt, fortæller Lars Munch, da jeg ankommer og forhører mig. - Vi har svaret, at det ikke er en betingelse, ligesom man heller ikke behøver at tilmelde sig, men bare skal møde op.

Netop det uforpligtende element – at man blot kan droppe ind i en kirke, medbringende sit personnummer og legitimation samt viljen til at blive døbt – fornemmes som noget, der gør drop-in dåben attraktiv. Kirken ligger, så vi altid kan finde den, og når vi ved med os selv, at vi har en grund til at komme der, så er det godt at vide sig velkommen, når det skal være.

Du ved vel, at du er betydningsfuld

Hvor mange personer skal der til for at døbe et menneske?

Umiddelbart er det tilstrækkeligt med én – nemlig den præst, der forestår dåben. Men på denne torsdag var mindst syv medarbejdere mødt op for at gennemføre en kirkelig handling, der på alle måder virkede veltilrettelagt og dertil blev gennemført i en åben og venlig atmosfære. Hver medarbejder havde sit at give, det var man ikke i tvivl om.

Præsterne Lars Munch og Mette Griftenfeldt Merrald havde fordelt arbejdet mellem sig. Mette, reglementeret klædt i ornat, forestod samtlige dåb og vejledte efterfølgende i dåbskandidatens valg af dåbsgave blandt de mange bibler, der var lagt frem på et bord i kor-buen, klar til en skriftlig hilsen fra præsten. Lars, efter årstiden klædt i civilt sommerdress, stod klar til at tage imod familierne i kirkerummet foruden at

FAKTABOKS

“Ritualerne i folkekirken kan godt virke en smule afskrækkende på folk, som ikke er vant til at komme i en kirke. Men folkekirken må aldrig blive en afskrækkende autoritet. Den skal være et favnende fællesskab, og man skal ikke bestå en eksamen eller tro på en særlig måde for at blive døbt”.

Mette Gramstrup, præst i Kristkirken, Vesterbro, initiativtager til den første drop-in dåb i Folkekirken

Efter dåben ventede frisk frugt og et glas bobler i våbenhuset. Alt sat fint i stand af de sommerklædte gravere.

deltage i dåbshandlingerne sammen med de øvrige dåbsgæster, som fra dåb til dåb varierede i et antal mellem tre og tyve.

Ved ankomsten blev dåbskandidatens navn og personnummer samt faddernes navne og adresser skrevet op. Personnummeret blev af Lars vi-

dererapporteret til kirkekontoret, hvor en dåbsattest blev udfyldt og udskrevet, alt imens dåbshandlingen stod på. Ligeledes blev ønsket om en dåbssalme fra salmebogen eller et af tillæggene sendt op til organist Dan Hemmer, der fra kirkens klaver ledsagede Miriam Jul Rasmussens sang, der var lagt omkring hver eneste dåb. Som nævnt blev hver dåb indledt med en dåbssalme efter ønske, hvorimod sangen til indledning på de første skridt i den døbtets nye, kristne liv, blev givet som det, den var beregnet som: en gave. Ligesom dåben. Hverken mere eller mindre.

En af sangene, der blev sunget mere end én gang på drop-in dåbsdagen, er skrevet af Ingemar Olsson og bærer den fine titel “Du ved vel, at du er betydningsfuld”. Alene titlen forkynder kernen i evangeliet: at Gud elsker os først og betingelsesløst. Sangen kan på youtube.com høres i en indspilning fra kirken.

Henad kvart over fire er dagens syvende dåbskandidat – en mand i 30-årsalderen – ved at tage plads på forreste kirkebænk ved prædikestolen.

- Og jeg, der troede, at der højst ville komme én, smiler Mette til mig. Hun fortæller, at ingen af medarbejderne havde nogen anelse om, hvordan en drop-in dåb på landet ville blive modtaget. - Men det er gået rigtig fint, også fordi vi har nogle rigtig gode ansatte i form af musikerne og kirkepersonalet.

Mettes ord taler for sig selv. Det, der først og fremmest skal til, er mennesker. Mennesker til at være der, mennesker til at tage imod, mennesker til at følge på vej med et Fadervor, et smil og en sang, der fortæller os, hvor betydningsfulde hver og en af os er for Gud.

I kan læse meget mere i interviewet med præsterne på de næste sider.

Fem skarpe ved døbefonten

Holbæk, Køge, Næstved, Roskilde, Stevns. Flere kirker i stiftet har henover sensommeren og efteråret slået dørene op for folk, der uden tilmelding er kommet lige ind fra gaden og blevet døbt. Som du har læst, blev initiativet også taget i Kirke Hyllinge - og som du vil læse i interviewet, lå der en del tanker bag.

Tekst: Otto Lundgaard

En

Drop-in dåb er almindeligvis kendt som en storby-kirkelig handling, hvor folk har let ved at droppe ind fra gaden. Hvad fik jer til at indføre denne dåbsform i en kirke på landet?

Lars: Jamen vi synes, det var et godt initiativ, og blev nok lidt overraskede over, at så mange gjorde brug af det. Så tænkte vi, hvordan ville det mon være her hos os i Kirke Hyllinge og Lyndby.

Mette: Derudover sker der tit ikke så meget i kirken i sommerferien ud over gudstjenester og kirkelige handlinger, så det var en oplagt mulighed at lægge det netop dér.

Lars: Som præst kan det jo være svært ikke at tænke, at når et nyt initiativ får succes og bliver positivt modtaget - kunne det samme så ikke være gældende hos os?

To

Var der nogen, som I særligt henvendte jer til? - og hvordan klarede I det rent kommunikativt?

Mette: Vi tænkte egentlig nok mest på unge og voksne, da vi skrev i kirkebladet, fordi vi sikkert som mange andre har oplevet, at faddere fx bliver døbt for at kunne stå faddere. Så tænkte vi, at det måske kunne være nemmere for nogle ikke at skulle bestille tid og finde dato - men bare gå ind fra gaden.

Lars: Derudover har vi flere gange oplevet voksne, som gerne ville døbes, og som af den ene eller anden grund ikke var blevet det som barn eller ung, og som kunne føle, at det ville være for voldsomt at skulle gøre det under en højmesse. Som kunne føle, at det ville være lidt flovt eller pinligt.

Begge: Kommunikativt skrev vi det i vores kirkeblad, på hjemmesiden, på Facebook og satte annonce i lokalavisen, ganske som vi plejer med alt det

andet, der sker hos os. Men derudover fik vi lavet to bannere – et ved hver kirke på ca. 1x2 meter, som blev sat op ud mod vejen, så folk kunne se det, når de kørte forbi. Det var klart det sidste, som folk omtalte, når de henvendte sig.

Tre

Hvordan var jeres forventninger? - og blev de indfriet?

Begge: De blev mere end indfriet. Vi havde nok ikke de største forventninger og kunne faktisk helt tvivle på, om der overhovedet ville komme nogen. Men der var nogle, der ringede til os dagen før; så da vi gik i gang, vidste vi, at der ville komme et par stykker – men at vi skulle døbe uden pause i en time og tre kvarter, det havde vi nok ikke lige set komme. I alt blev 7 døbt, så hver dåb tog ret præcist et kvarter. Derudover var det sjovt, at vi døbte lige fra nyfødt til i trediveerne.

Fire

Et kritikpunkt, der har været rejst, er at drop-in dåb virker som en for let og discount-agtig måde at forvalte et kirkeligt sakramente. Hvordan stiller I jer til det?

Begge: Vi er meget uenige, og vi oplevede det stik modsatte. Folk kom med hver deres begrundelser og i hver deres alder, men fælles var, at det bestemt ikke blev taget let eller discountagtigt. Der kom nogle, der netop, som vi sagde før, ikke havde lyst til at blive døbt i en højmesse, men som havde tænkt længe over at blive døbt og havde et stort ønske om det. Der kom andre, der ville have deres barn døbt og ikke havde hverken lyst eller mulighed for at leve op til resten af familiens forventninger om fin dåbskjole og stor fest. Stort set alle fortalte, uden vi spurgte, hvorfor de havde valgt at komme lige præcis den dag til en drop-in dåb. Generelt må man sige, at det var meget velover-

Mens en dåbsfamilie forlader kirken, er en ny dåbskandidat droppet ind.

vejede begrundelser, og der var ikke én, der brugte det ellers ganske brugte og for den sags skyld udmærkede argument med, at det var for traditionens skyld.

Vi lavede en ramme om hver dåb med en salme, dåb, en sang og valg af dåbsbibel. Det virkede så fint, og det blev meget intimt og højtideligt, selv om folk gik til og fra, og der var nogle, som sad og ventede på, at det blev deres tur og andre gik ud i våbenhuset, hvor vores kirkepersonale havde dækket op med frugt og noget at drikke.

Fem

Har I overvejet, om der bliver "næste gang"? - og hvordan?

Begge: Ja, der bliver helt sikkert en næste gang – måske til næste sommer.

Efter nytår holder vi en særlig drop-in dåb for ikke-døbte konfirmander, for dem, der har lyst til det. Det informerer vi om på næste uges forældremøde, så alle kan reservere dagen i god tid. Med netop konfirmander står man tit i samme situation – at der skal findes et tidspunkt, men for de fleste

skal det helst ikke være i en højmesse, for det kan virke pinligt. Derfor tænker vi, at det her kunne være en mulighed – også en måde at gøre det til noget fælles. Så må vi se, om der er nogle, der vil.

Derudover var der en af dåbsforældrene, der spurgte, om vi også gjorde det med vielser – altså drop-in vielser, og det har vi da tænkt os at prøve til næste år. Der skal vi så bare lige huske, at der er noget, der hedder en prøvelsesattest, så det skal annonceres i god tid, så folk kan nå at indhente den – og det skal stå i omtalen, at uden prøvelsesattest kan man ikke blive viet.

Begrundelsen hos de dåbsforældre, der spurgte, var, at de gerne ville giftes i kirken, men de ønskede egentlig bare at blive gift uden at skulle lave invitationer og holde stor fest, som de følte, at familie og venner forventede af et normalt kirkebryllup. Det ville være godt for mange – både kirke og kommende brudepar – hvis et sådant initiativ kunne være med til at vise, at et kirkebryllup kan være helt enkelt – og stadig være et højtideligt bryllup. Det vil jo stadig være muligt for bruden at blive ført op ad gulvet i en hvid kjole, hvis det er det, der ønskes.

På familie-gudstjenestekursus

Som Stiftsbladets læsere gentagne gange har bemærket undervejs, er der fokus på gudstjenester her i stiftet. Fredag den 12. oktober blev der i Konventhuset i Roskilde holdt endnu et kursus i stiftsregi, denne gang om familie-gudstjenester. Blandt deltagerne var Lisbeth Dyxenburg, til hverdag og søndag præst i Raklev Kirke. Hendes oplevelse af kurset deler vi gerne med læserne.

Tekst: Lisbeth Dyxenburg

Mit helhedsindtryk er overvejende positivt.

Tilrettelæggerne havde inviteret dygtige foredragsholdere, som vidste, hvad de talte om, og fået sammensat et kursus, der var meget alsidigt og varieret. Vi lyttede til foredrag, udvekslede selv erfaringer på workshops og fik selv brugt kroppen.

Vi var en stor gruppe af præster og sognemedhjælpere/kirke- og kulturmedarbejdere, som kom med forskellige erfaringer. Jeg tror, vi alle gik hjem med ny inspiration.

Efter foredrag med Ane Bisgaard LaBranche [sognepræst i Roskilde Domsogn / red.], som fortalte om arbejdet med familiegudstjenester og introducerede os for sin meget grundige bog "Gud flyver forrest", var der lagt workshops, som for mit vedkommende ikke fungerede særlig godt.

På disse workshops kunne man vælge et emne, man ville høre mere om. Emnerne var halloween, dåb, fastelavn, advent, jul, bibelfortællinger, påske m.m. Jeg valgte de emner, hvor jeg synes, jeg trængte til lidt ny inspiration.

Ved hvert emne blev vi bedt om at skrive nogle ideer til de andre i gruppen. Samtidig synes jeg også, at jeg ville idéudveksle med de kolleger, der havde valgt den samme grup-

pe som jeg. Vi havde 20 minutter til hver gruppe, men jeg nåede ikke at få skrevet meget, fordi jeg også ville tale med dem, jeg sad iblandt.

Der var afsat tid til at vi kunne nå rundt til fire emner, og derefter kunne man gå rundt og fotografere de sedler, der var blevet skrevet. Sedlerne var imidlertid umulige at læse, og det var stikordsagtigt, så den del fik jeg ikke meget ud af. Det havde været bedre, om man blot havde lavet en mundtlig idéudveksling i grupperne, tror Den sidste del af kurset bestod af introduktion til nye salmer for børn, og det var virkelig inspirerende. Martin Lysholm Hornstrup fra Gellerup Kirke gav en god, kort og præcis introduktion til, hvorfor han arbejder, som han gør, hvad han lægger vægt på og begrundede det så velformuleret i forhold til barnets udvikling. Vi sang salmerne, hørte om dem og lærte fagterne. Stemningen var høj, og det var sjovt at lære fagterne.

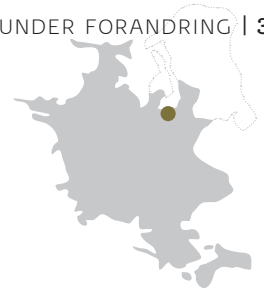
Det var godt sidst på dagen, at vi skulle bruge kroppen, og så er det også lettere at huske salmerne, når vi kommer hjem og skal afprøve det på vores egne børn i de enkelte sogne. Flere af kursisterne, som jeg talte med efterfølgende, sagde at de ikke kunne vente med at komme hjem og synge disse nye børnesange. Og den samme fornemmelse havde jeg bestemt også, da jeg tog derfra.

Foto: Folkekirkens Grufiske Værkøjskasse, billedatlasen

Alt i alt en god dag, med dygtige mennesker og ikke mindst fantastisk forplejning.

Jeg vil så lige pointere til sidst, at det var meget irriterende, at vi ikke længere kan holde i Palægården. Det var meget forstyrrende, at vi alle på forskellige tidspunkter skulle løbe rundt i Roskilde by for at stille vores p-skiver. Det giver også lidt panik, når man ankommer til et kursus og ikke ved, hvor man kan, eller om man kan få en parkeringsplads.

Særlig Søndag

I **Jakobskirken i Roskilde** har den sidste søndag i måneden sit eget navn og egen betydning. *Særlig Søndag* er navnet på gudstjenesten, der ligger på højmessens plads, men som har fået en form, der stiller krav til indholdet. Stiftsbladets udsendte havde gerne deltaget, men var forhindret – dog ikke i at få en snak med en afpræsterne i en pause på liturgikonferencen.

Tekst: Otto Lundgaard

Fotos: Lars Enna

Sognepræst Marianne Pedersen, hvad er det, jeg går glip af ved ikke at deltage i Særlig Søndag?

- Du går glip af en gudstjeneste, som er lidt mindre formel end gudstjenester nogle gange kan være. Det, der særligt kendetegner den, det er, at orgelet holder fri den dag. Og så er der musikere på forskellige instrumenter, som ledsager salmesangen og som står for præludium og postludium.

Og de har helt overtaget orgelets plads?

- Det har de, ja – med organistens gode vilje (smiler). Og det er, fordi vi godt kunne tænke os at have en gudstjeneste med et andet musikalsk udtryk. Vi opdagede så, at da vi skiftede musikerne ud, så betød det også noget for korsvarene og nadverindledningen, fordi det virkede ikke med klassiske korsvar midt i det hele. Så det har sådan set været en ret lang udvikling.

Marianne Pedersen, Jakobskirken.

Er det de samme instrumenter, der hver gang afløser orgelet?

- Nej, det er forskellige bands, der spiller. I virkeligheden er det også meget fint, at det er forskellige udtryk. Vi har et ret traditionelt band med bas, trommer og klaver den ene dag. Den anden dag to unge kvinder, der laver noget på trompet og

tangenter, der er lidt mere svævende og alfeagtigt på en måde, mens vores organist er med for at understøtte fællessangen. Og en anden gang er det vores organistvikar og hans musikalske sønner.

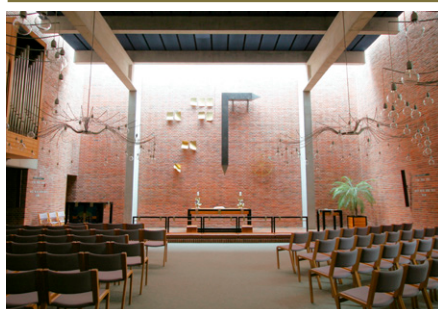
Hvad er det, det gør ved gudstjenesten?

- Det hænger meget sammen, synes jeg. Oprindeligt havde vi ikke tænkt, at det skulle komme til at ændre så meget i det, for vi havde lagt det på højmessens plads. Vi har en god gudstjenestemenighed i Jakobskirken, og Særlig Søndag udsprang af et særligt ønske fra nogle af dem om at holde

FAKTABOKS

Jakobskirken ligger i sydbyen i Roskilde, som er et kvarter i udvikling.

Kirken er indviet i 1974, og kirkerummet har alterudsmykning af Hein Heinsen.

Fra en Særlig Søndag, her ved Mogens Ohm Jensen, den anden af Jakobskirkens tre præster.

gudstjeneste med et andet musikalsk udtryk. Men de ville gerne til gudstjeneste kl. 10, for det var de jo vant til.

- Vi tænkte at vi måske ikke behøvede at flytte så meget om på liturgien, men vi var godt klar over, at der var noget som ville lyde underligt i den nye musikalske sammenhæng. Så til at begynde med afskaffede vi alle korsvarene og "O, du Guds lam" m.m. i forbindelse med nadveren. Men så oplevede vi, at vi savnede at have menighedssang som en del af nadverindledningen! Så i planlægningsudvalget blev vi præsenteret for forskellige alternativer, og mens præsterne og organisterne var mest til det mere klassiske i tonesproget, var der en af de unge i udvalget som sagde, at hun holdt allermest af en helligsang fra Iona, som er meget inderlig. Nu har det vist sig, at den helligsang passer rigtig godt til "Op-løft jeres hjerter til Herren". Den har den inderlighed, der gør, at taget løfter sig – og det tror jeg ikke, vi havde haft blik for, hvis ikke der havde været en lægmand m/k med en anden tilgang til, hvad musikken skulle i gudstjenesten.

Særlig Søndag er vel mere højmesse end temagudstjeneste?

- Det er en højmesse med plads til både dåb og nadver. Og det, vi hører fra de nye, der kommer, er jo, at de føler sig tiltalt og føler noget mere genkendeligt. De hører et musikalsk univers, som de faktisk kender derhjemme fra, når de sætter telefonen i gang med et eller andet fra Spotify.

- Jeg synes bestemt også, at vi oplever et nærvær, og at man føler sig velkommen ved gudstjenester, hvor der spilles orgel. Det er jo ikke et spørgsmål om, at orgelet er et instrument, der skræmmer folk væk, men det her er også et signal fra kirkens side om, at vi kan bruge mange ting til at lovprise Gud – ting, der ikke er så fremmed fra det liv, vi ellers lever. Det synes vi, som er involveret i det, er rigtig vigtigt.

Nu siger du "involveret". Hvem er I, der står bag?

- Ideen er udsprunget i et gudstjenesteudvalg, hvor vi egentlig startede med at snakke om højmessens. Men et par stykker gav udtryk for, at de savnede rytmiske gudstjenester; så var det lige-

som det, der var kød på. Så blev det et projekt, at vi gerne ville lave det her.

- Det har været vigtigt for os, at alle præsterne og vores halvanden organist var med indover. Desuden er der fire lægfolk i menigheden, henholdsvis i 50'erne og 20'erne, der har været med, og det har givet et rigtig godt spænd. - Men det har været en proces. Vi arbejder stadig med det. Det er i sin vorden – hele tiden. Vi startede også med at have en frokost i forbindelse med gudstjenesten, og det var rigtig fedt, men det viste sig bare, at der ikke var en masse frivillige til at lave den, så vi blev enige om, at det ikke skal være nogen belastning, så det blev i stedet hjemmebagt kage, og det har vi som regel nu.

- Det bliver båret af, at vi, der oprindeligt var med til at tænke ideen, synes det er dejligt, og at det er blevet grebet rigtig fint af den faste menighed, samt at dem, der kommer ind, også finder glæde ved det. Men det er ikke sådan, at vi bare har oplevet, at nu er vi mange flere på de Særlige Søndage end på de almindelige søndage; det er faktisk

nogenlunde stabilt. Men der er måske lidt nogle andre, som også kommer den dag, som ellers ikke ville komme.

Hvordan er det med lægfolkets medvirken i gudstjenesten?

- Vi er gået over til at have lægmandslæsninger. Det er noget, vi har kørt ind i løbet af det sidste halve år, og som vi arbejder med at udbrede. Det er folk fra menighedsrådet, fra gudstjenesteudvalget og fra menigheden, der gerne vil. Sidste gang var det lægfolk, der læste ind- og udgangsbøn og alle tre læsninger – det kommer også an på, hvor mange lægmandslæsere, der er.

- Gudstjenesten har flere stemmer, og musikerne står oppe foran, så man kan se dem. Vi arbejder også med, at en halv time før gudstjenesten inviterer vi folk til at komme og øve salmer, for vi har ikke kirkesangere med. Vores ansatte kirkesangere er dygtige klassiske sangere, men da må man bare respektere, at rytmisk og klassisk er to forskellige stilarter. Så det fandt vi ud af, at det duer ikke, at de er med.

- Men der er heller ikke forsangere med i de bands, der medvirker, så det er nogle gange lidt en udfordring, hvordan vi får ledet menighedssangen. Så nu prøver vi at sætte folk stævne en halv time før, så man kan lære salmerne og synge dem igennem, så nogen i menigheden kan være med til at synge for. Sidste gang var der tre, der mødtes og lærte salmer. Men vi håber, det vokser.

Hvordan oplever konfirmanderne Særlig Søndag?

- Måske vi må erkende, at gudstjenesten nok bare er fremmed for dem. Jeg har ikke oplevet, at de har sagt, at det letter det for dem, at gudstjenestens musik bliver spillet af et band. Til gengæld har jeg oplevet, at det betyder noget for deres forældre, - men det er måske også fordi de har flere erfaringer med orgelet i gudstjenesterummet. Men konfirmanderne er måske også bare lidt åbne for det meste, og synes

også det er interessant med orgelet. Så jeg har egentlig ikke oplevet, det har betydet så meget for dem.

Hvor længe har ordningen kørt?

- Jeg tror, det startede for tre år siden, hvor vi besluttede et forløb på fire gange Særlig Søndag. Vi snakkede med menighedsrådet om det, ansøgte biskoppen om tilladelse, og var enige om, det var et forsøg. Herpå forlængede vi forsøgsordningen et halvt år, og så igen med et år, og så blev vi enige om at gøre det permanent.

- Det er ikke med vilje, men nogle gange så sker det, at der lander en minikonfirmandafslutning på en Særlig Søndag. Min kollega har minikonfirmander fra specialskoler, altså børn med en anden tilgang til tingene, og han har oplevet med succes, at de også kan integreres i den gudstjeneste. Det føler de sig trygge ved.

Det er rart at komme og mærke, at alt bare er som det plejer – men der er faktisk også en stor åbenhed i menigheden for, at når der så sker noget andet, så giver det liv på en anden måde.

Og det er med til at give fornemmelsen af, at fællesskabet er stort. At vi kan rumme hinanden i den her sammenhæng.

FAKTABOKS

Der er Særlig Søndag den sidste søndag i hver måned (dog ikke i december).

SÆRLIG SØNDAG

KL. 9.30 ØVER VI
DAGENS SALMER
KOM OG SYNG MED

JAKOBSKIRKEN

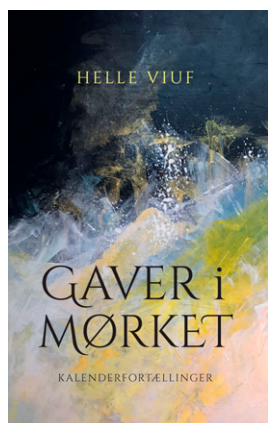
Astersvej 11, 4000 Roskilde

www.jakobskirken.dk

Tips til julegaveønskelisten

Hvis du har familiemedlemmer, der *ikke* glæder sig i denne tid ved tanken om bløde pakker under juletræet, så følger her et par tips til det modsatte - nemlig hårde pakker, som endog kan åbnes og læses *før* juleaften. Begge forfattere er i øvrigt her fra stiftet.

*Ord til refleksion og eftertanke. En konkret vejledning til nærvær.
Forsidebillede: Malan Jeanette Egholm Syhler*

Gaver i mørket - Kalenderfortællinger

Forfatter: Helle Viuf

Udkommet: 5. november 2018, Forlaget Forfatterskabet.dk

Vejledende pris: 199,00 kr.

Mange mennesker føler sig fanget i et fortravlet liv. Der er konstant meget at gøre og leve op til, og i december bliver det sat på spidsen. Julen lægger et stort forventningspres oveni det, der allerede er. Julen, der skulle være et helle af fred og familietid, bliver et ræs af penge, pynt og pakker.

Bogen "Gaver i mørket" tilbyder et pusterum og pauser i december. En daglig påmindelse om, hvad der er vigtigst i tilværelsen - så læseren kan nå frem til den jul, som er hjerternes fest.

Bogen er skrevet af Helle Viuf, som er sognepræst i Antvorskov, Slagelse, samt forfatter, blogger og master i sjælesorg. - Bogen, som er af den slags, som jeg selv har savnet, er en slags "sjælens brugsbog" til julemåneden, fortæller hun. - Den består af 25 korte kalenderafsnit til stille, daglig refleksion og eftertanke samt konkrete forslag til opfølgning. Bogen er blevet til på baggrund af en adventskalender, som jeg gennem syv år har lavet hvert år på min hjemmeside.

*Grønt bånd, Kristiansand, Norge, Forår.
Foto: Per Bak Jensen*

Tavshedens figur

Forfatter og fotos: Per Bak Jensen

Udkommet: 15. november 2018, Gyldendal

Vejledende pris: 449,95 kr.

Bogen "Tavshedens figur" rummer 125 fotografiske arbejder fra 2016-18 samt en håndfuld tekster, alle begået af Per Bak Jensen. - Jeg fotograferer for at lære at kende forskel på det at *kigge* på verden og det at se på verden, fortæller han om sit arbejde med bogen.

Det blik på verden, han vælger, får betydning for den måde, han lever sit liv på. Når han betragter omgivelserne omkring sig og fx kigger på et træ, så opfatter han måske, at det er sprunget ud, og at han synes, det er smukt. Når han kigger på en gammel kirke, bliver han rørt, fordi det kan minde ham om, at han er blevet gift i netop sådan en kirke.

Når han ser på træet eller kirken, bliver han berørt, som når han kigger. - Men det er på en anden og dybere måde, fordi jeg mærker, at træet og kirken også har et blik. Træet og kirken ser tilbage på mig, fortæller mig, at der bag alle tings overflade er et indre liv, som konstant er i bevægelse, og som jeg er en levende del af, fortæller han. - Alle ting har et blik på verden, men der er forskel på billeder. Nogle billeder kigger tilbage på os uden at efterlade noget i os. Andre billeder ser tilbage på os, vækker noget til live i os.

Bogen er et forsøg på at fremvise denne påstand.

PILGRIMSREJSE TIL ASSISI

i Frans af Assisis fodspor 1. – 7. juni 2019

På rejsen møder vi den danske franciskanermunk Broder Theodor

Velkommen til at deltage i en pilgrimsrejse til Umbriens grønne hjerte - Assisi, som ligger i den centrale del i Italien. Rejsen skal ses som en "time out" fra hverdagens stress og jag for folk med lyst til:

- indføring i Frans af Assisis liv og tanker
- refleksion og stilhed på et Birgittakloster
- møde med nogle af Italiens største kunstværker
- vandringer og naturoplevelser i det smukke umbriske landskab

Tidligere sognepræst ved Roskilde Domkirke, Paul Kofoed Christiansen tilbyder igen en Assisi-rejse – denne gang i samarbejde med GARDENING DK. Deltagerne får fast bopæl i et fredfyldt og smukt beliggende nonnekloster i udkanten af Assisi. Byen er kendt som fødeby for Frans af Assisi, som levede i middelalderen (1182-1226) og var grundlægger af den verdensomspændende franciskanske orden. Rejsen vil bl.a. byde på daglige refleksioner, vandringer i det kuperede og bjergrige terræn samt udflugter med egen bus i den smukke umbriske natur.

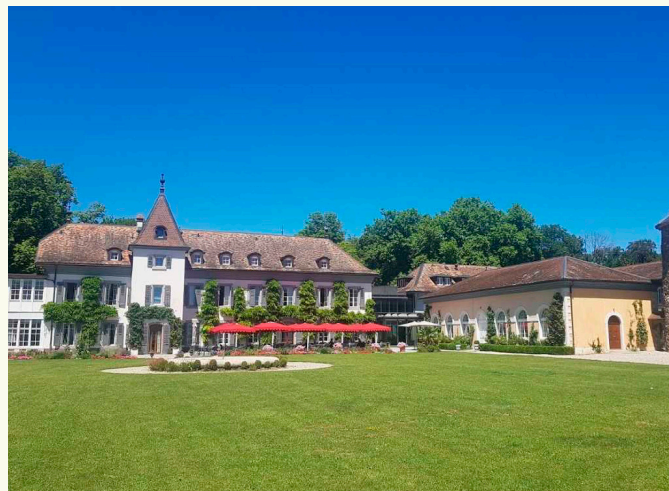
Rejsens pris er 8.300 kr. for 7 dage med fly og ophold i delt dobbeltværelse med halvpension samt udflugter. Der er et begrænset antal pladser, hvorfor deltagelse sker efter "først-til-mølle-princippet."

På denne rejse vil vi (mod en beskedent egenbetaling) finde alternative transportløsninger for deltagere, der ikke kan klare alle de fysiske udfordringer!

For nærmere oplysninger og tilsendelse af udførligt program kan Paul Kofoed Christiansen kontaktes på mobil 2120 1985 og på mail: pkc@km

STUDIEREJSE TIL BOSSEY OG TAIZE

Økumeni – i teori og praksis

Chateau de Bossey rummer Kirkernes Verdensråds undervisningscenter samt deltagernes hotel.

"Flammerne er mange, men lyset er ét" – hvad betyder det egentlig? Hvem er de mange flammer – og er vi overhovedet et?

Udvalget for Global Kristendom vil undersøge dette på en studietur til Taize og Bossey den 1. - 4. april 2019.

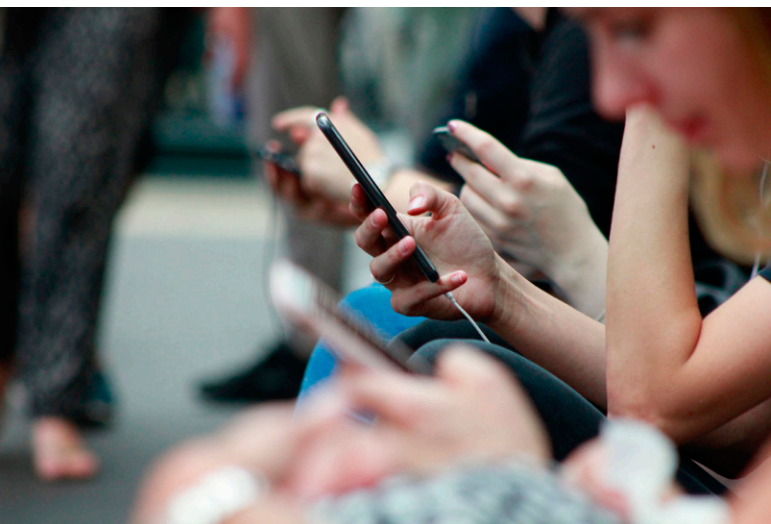
Turen starter mandag med et besøg hos Kirkernes Verdensråd i Geneve, hvor vi bliver vist rundt i det Økumeniske Center og mødes med repræsentanter fra forskellige områder: Diakoni som økumenisk praksis, interreligiøs dialog og økumeniske relationer. Ude på Chateau de Bossey, et gammelt slot, som er Kirkernes Verdensråds undervisningscenter, vil vi møde forskellige undervisere som vil dele overvejelser og refleksioner om det økumeniske arbejde. Slottet er vores hotel og vi skal naturligvis smage vin fra de vinmarker der omgiver det.

Vi kører over bjergene til Taize om onsdagen. Vi vil her have fokus på bøn og den musikalske tradition og have samtaler med brødrene om deres tanker om en økumenisk fremtid, samt deltage i alle dagens bønner og sange

Vi kører tilbage til Geneve og flyver hjem torsdag. Der skulle gerne blive tid til en tur rundt i byen og at se Røde Kors museet i Geneve.

Prisen er 6.500 kr. for et enkeltværelse og inklusiv de fleste måltider.

Et mere detaljeret program følger, men er du interesseret så skriv til tovholder på turen, Sarah Ziethen, scz@km.dk.

Digitale børn - og deres voksne

Hvad er det for en digital verden, børnene lever i? Hvordan påvirker det dem? Og hvordan kan vi voksne være med og bruge det digitale som en del af undervisningen? Dette og meget mere på FUV Stiftskurset, der med fokus på børn og deres digitale liv henvender sig til præster, kirke- og kulturmedarbejdere, kirkemusikere, musikpædagoger og andre kirkelige undervisere.

Undervisere:

Eva Fog og Finn Andsbjerg Larsen,
Folkekirkens konfirmandcenter

Onsdag den 27. februar kl. 10.00 - 15.00
i Skt. Jørgens Kirkes sognegård, 4700 Næstved

Ingen deltagerbetaling - tilmeldingsfrist den 8. februar -
læs mere på DAP'en

Foto: Thomas Andersen

Palladiusprisen 2019

På Stiftsdagen **lørdag den 30. marts 2019** vil årets Palladiuspris blive uddelt til dem blandt de nominerede, som har gjort en særlig indsats for kirkelivet på lokalplan, i provstiet eller i hele stiftet.

Vinderne modtager en Palladius-statuar, en pris på hhv. 10.000 og 5.000 kr. samt æren, naturligvis.

Er der mennesker eller projekter, som I synes fortjener denne anerkendelse, er I hermed opfordret til at sende jeres indstilling samt begrundelse til stiftet på **kmros@km.dk**. Vi skal have jeres mail, mærket "Palladius", senest den 28. februar.